

Ա ժ Ճ Ռ
Բ Ի Մ Ս
Գ Լ Յ Կ
Դ Խ Ն Տ
Ե Օ Շ Ր
Չ Կ Ո Յ
Է Հ Ս Փ
Ը Գ Վ Փ
Թ Ղ Ղ Բ

ՄԵԱԿՈՅԹԻ ԱՄԻՍ '83

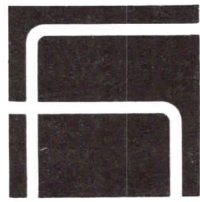
«...Միայն թէ ճիշտ ապրես...

«Կարելորն այն է, որ դու հիմա քար ես
կտրում. այգի ես հիմնելու:
Հիմա փիլիսոփաները շատ են,
այգի հիմնադրողները՝ քիչ:

«Իսկ ես, իրօ՞ք, այգի եմ տնկում,
թէ՞ այս քարերի միջից խլում եմ
իմ բաժին հացը: Եւ այս քարերը
իմ թշնամիները չե՞ն:
Ամենասառաջին թշնամիները:
Քիչ առաջ թում էր, թէ այս քարերը
կաւ են եւ հունտ, որոնց հետ
պէտք է աշխատել՝ հիմնել այգի,
պատրաստել գուռ... Հիմա թում է,
որ ես ինձ խաբել եմ:

«Քարերը մարդու թշնամի լինել
չեն կարող, Արմա:... Եթէ գուռը
կամ նման բաներ աւելորդ լինէին,
մարդը քարանձաւից դուրս
չէր գայ: Այն օրը, երբ մարդկանց
բոլոր մկաններն ու բջիջները
կ'աշխատեն միայն հացի պահանջով,
այդ օրից մարդիկ կը դառնան
քարանձաւաբնակներ, թէկուզե՛լ
երկնաքերների բնակիչներ,
միեւնոյն է՝ նրանք արդէն
քարանձաւաբնակներ են...»:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

83

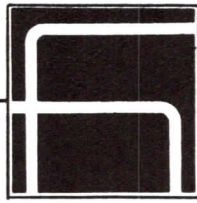
ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ԱՄԻՍ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԾՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

**Մոնթեպելլոյի շրջանի Հ.Յ.Դ. «ԴՐՕ» Կոմիտէն
սիրայօժար յանձն առաւ մշակոյթի ամսուան առիթով
հրատարակուած այս գրքոյկին ամբողջ ծախքը**

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Հոկտեմբերին, Թարգմանչաց ոգեկոչման տօնը սովորութիւն դարձած է մեր իրականութեան մէջ նշել նաեւ իբր Մշակոյթի Օր:

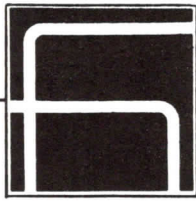
Արտերկրի գանազան գաղութներու մէջ ունինք «Մշակոյթի Օր» կամ «Կանանչ Կիրակի» եւ կամ «Թարգմանչաց Օր»:
Լոս Անճելըսի մէջ եւս, օրէ օր աճող հայ գաղութը, իր կազմաւորման ընթացքին պիտի հաստատէ իր ուրոյն սովորութիւններն ու դիմագիծը:

Համազգայինի Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութիւնը այս տարի կը նախաձեռնէ փոխան Միօրեայ Մշակոյթի Օրուան Տօնակատարութեան, նուիրել ամբողջ Հոկտեմբեր ամիսը հայ մշակոյթին, ձեռնարկելով բազմերես եւ բազմազան մշակութային գործունէութիւն: Համազգայինի մասնաճիւղերը առանձնապէս եւ կամ համագործակցաբար կը սատարեն այս փառատօնին: Համազգայինի իրաքանչիւր անդամ, իր մասնակցութիւնը կը բերէ Մշակոյթի Ամսուան, իբր գործօն դերակատար, ծրագրող մարմնի անդամ, կամ մասնակից ունկնդիր:

Կը յուսանք «Մշակոյթի Ամսուան» այսօրինակ ծրագրումը եւ իրականացումը աւանդութիւն մը հաստատէ այսուհետեւ Լոս Անճելըսահայ մտաւորական կեանքէն ներս, եւ դառնայ առանցքը Համազգայինի մշակութային գործունէութեանց, աւելի ընդարձակուելով եւ բարելաւուելով տարուէ տարի:

1983-ի Հոկտեմբերով հիմը կը դնենք Համազգայինի «Մշակութային Ամսուան» գործունէութեանց: Կը հաւատանք սկսուած գործին, կը գիտակցինք դժուարութեանց եւ մեր սահմանափակ միջոցներուն, բայց եւ նաեւ կը գիտակցինք հայ մշակոյթին սահմանուած առաջնահերթ դերին, իբր հայապահպանման անուրանալի ազդակ եւ կոռուս մեր մշակութային ժառանգութեանց պահպանման եւ յարատեւման:

ԾՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

**ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ**

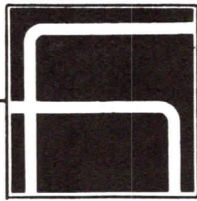
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ - 1980-1982

Ատենապետ.- Գուրգէն Գասապեան
Փոխ-Ատենապետ.- Յակոբ Ինճէճիքեան
Բարտուղար.- Ռիթա Որբերեան
Ատենադպիր.- Կարո Պետրոսեան
Գանձապահ.- Պետրոս Ալահայտոյեան
Խորհրդակազմներ.- Ռուբինա Բագրատունի
Ժիրայր Պոյաճեան
Մարծօլէն Սասունի
Վարուժան Տէմիրճեան
Եղուարդ Մարլեան (Սան Ֆրանսիսքո)
Նշան Յովսէփեան (Ֆրեզնո)

*Զախէն աջ.- Նստած՝ Ռիթա Որբերեան, Բարգէն Սասունի, Գուրգէն Գասապեան,
Մարծօլէն Սասունի, Կարո Պետրոսեան: Ուղի՝ Ռուբինա Բագրատունի, Յակոբ Ինճէճիքեան,
Ժիրայր Պոյաճեան, Պետրոս Ալահայտոյեան, Վարուժան Տէմիրճեան:*

**ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ**

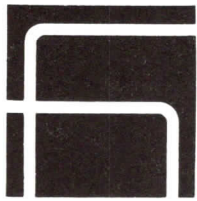
1982-1984

Ատենապետ.- Գորգէն Գասապեան
Փոխ-Ատենապետ.- Վարուժան Տէմիրճեան
Քարտուղար.- Լեւոն Գասպարեան
Ատենադպիր.- Նորա Իվիբէկեան
Գանձապահ.- Պետրոս Ալահայտոյեան
Խորհրդակազմներ.- Ռուբինա Բագրատունի
Հայկ Գոփուշեան
Մարթօլէն Սասունի
Օճնիկ Քէշիշեան
Եղուարդ Մարլեան (Սան Ֆրանսիսքօ)
Նշան Յովսէփեան (Ֆրեզնօ)

Չախէն աջ.- Լեւոն Գասպարեան, Գորգէն Գասապեան, Վարուժան Տէմիրճեան, Մարթօլէն Սասունի, Նորա Իվիբէկեան, Օճնիկ Քէշիշեան, Ռուբինա Բագրատունի, Հայկ Գոփուշեան:

Համագգային Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան
Կեդրոնական Վարչութեան Ամերիկայի Աերկայացուցիչ՝
ԲԱՔԳԷՆ ՍԱՍՈՒՆԻ

ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Գրեց՝ ՊԱՐԳԵՒ ԾԻՐԻՆԵԱՆ

ՊԱՐԳԵՒ ԾԻՐԻՆԵԱՆ

Պարգև Ծիրինեան ծնած է 1920-ին, Ատանա: Նախակրթությունը ստացած է Պէյրութի Ս. Նշան Ազգ. Վարժարանին մէջ, ապա, 1939-ին, աւարտած է «Նշան Փալանճեան Ծեմարան»ը: 1943-1946 վարած է ուսուցչական պաշտօն: Երկար տարիներ եղած է Համազգայինի Պէյրութի տպարանին վարիչ-գրաշարապետը: 1960-էն մինչեւ 1976, Միացեալ Նահանգներ փոխադրուիլը, մաս կազմած է «Ազդակ» օրաթերթի խմբագրութեան, Հրազդան գրչանունով: Այժմ անդամ է «Ասպարէզ» օրաթերթի խմբագրական կազմին:

1915-ին արեւմտահայոց ցեղասպանութենէն եւ, ապա, մնացորդացին հարկադրաբար տարագրութենէն ետք, ակամայ ստեղծուած գաղութներու հայութիւնը հայ պահելու, հայու կենցաղն ու նկարագիրը պահպանելու, հայութեան յարատեւութիւնը ապահովելու միակ միջոցառումը, հայոց պատմութենէն թելադրուած միակ զէնքը մշակոյթի ճամբով պայքարիլը ըլլալով՝

Տասնեակ մը մտաւորականներ եւ հասարակական գործիչներ դարաւոր մեր մշակոյթը պահպանելու, յանդիմանելու եւ հայ լեզուով ու հայ հոգիով մտաւորական սերունդներ պատրաստելու ընդարձակ ծրագիր մը իրագործելու նպատակով՝

1928-ի Մայիս 28-ին, Եգիպտոսի մայրաքաղաք Գահիբէի մէջ հիմը դրին «Հայ Կրթական եւ Հրատարակչական Համազգային Ընկերութեան»:

Հիմնադիր անդամներն էին՝ Տոքթ. Համօ Օհանջանեան, Լեւոն Ծանթ, Նիկոլ Աղբալեան, Գասպար Իփէկեան, Ստեփան Եսայեան, Սեդրակ Պալըզճեան, Միգաս Խաչատուրեան, Սարգիս Մալխասեան, Յակոբ Պալըզճեան:

Մեծանուն հիմնադիրներուն սկզբունքը եղաւ՝ հաւատալ գործին, սիրել գործը: Ու անոնք գործեցին հաւատքով, սիրով:

Հիմնադրութեան օրերէն եւ, այնուհետեւ, «Համազգային»ի շուրջ բոլորուած մտաւորականներ, արուեստագէտներ, գրասէրներ գործեցին հիմնադիրներուն օրինակով, անոնց ներշնչած ոգիով՝ հաւատքով, սիրով. գործեցին աննկուն կամքով, դէպի վեր, դէպի բարձունքներու շքեղանքը հասնելու ձգտումով:

Արդարեւ, 1928-էն մինչեւ այսօր, 55 տարի, «Համազգային»ի նուաճումները, կրթական թէ մշակոյթի մարզերէն ներս, իրագործուեցան անձնուրաց նուիրեալներու շքեղ փաղանգի մը անխոնջ ջանքերով, անչափ գոհողութիւններով:

★ ★ ★

«Համազգային»ը իր հիմնադրութեան օրերէն ապահովեց մեր ազգային քաղաքական մեծագոյն կուսակցութեան՝ Հ.Յ.Դաշնակցութեան անվերապահ աջակցութիւնը:

Արդարեւ, Փարիզի մէջ գումարուած Հ.Յ.Դ. 11-րդ Ընդհանուր Ժողովը դրական ու ջերմ վերաբերում ցոյց տուած էր «Համազգային»ի նկատմամբ: Ապա, 1980-ին,

ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հ.Յ.Գ. Բիրոն շրջաբերականով իր մարմիններուն թելադրած էր գորավիզ կանգնիլ «Համազգային»ին, որպէսզի տարածուի մեր բոլոր գաղութներուն մէջ եւ որքան կարելի է խոր արմատներ ձգէ:

Որովհետեւ, «Համազգային»ը ոչ միայն հաշը իր անցեալին կապելու, իր հարուստ մշակոյթին տէր դարձնելու եւ մեր նախնիքներուն գործը շարունակելու առաջադրութեամբ հիմնուեցաւ, այլ եւ մեր քաղաքական նպատակներուն ծառայելու, գաղափարական երիտասարդութիւն, քաղաքական պայծառ գիտակցութեան տէր հայութիւն պատրաստելու համար:

«Համազգային»ի հիմնադիրներէն Նիկոլ Աղբալեան ըսած էր.- «Արտասահմանի տարագիր հայութեան գոյութիւնը հիմքն է մեր քաղաքական պահանջներուն, Հայ Դատին»:

Հետեւաբար՝ «...պէտք է ստեղծել հայրենիք ուզող, ազատ ու անկախ հայրենիքի համար զոհող հայութիւն: ...դպրոցներու մէջ մեր փոքրիկներուն ամէնէն առաջ եւ ամէնէն վեր պէտք է մէկ բան սորվեցնել՝ հայութիւն: ...Ստեղծել հայութիւն մը, որ կառչած մնայ իր ազգութեան, յենարանը դառնայ հայ դպրոցին եւ մշակոյթին եւ հաւատք ունենայ Հայ Դատի յաղթանակին»:

★ ★ ★

«Համազգային»ի հիմնադիրները գործնականացնելով իրենց ծրագրած նպատակը, առաջին հերթին, ձեռնարկեցին միջնակարգ վարժարան մը բանալու դժուարին, բայց փրկարար գործին եւ, 1980-ին, Լիբանանի մայրաքաղաք Պէյրութի մէջ պաշտօնապէս բացուող կատարեցին կրթական հանրաշարժ օճախ՝ Հայ Ճեմարանին, որուն առաջին ու ցմահ տնօրէնները եղան՝ գրագէտ-մանկավարժ Լեւոն Ծանթ (մահացած՝ 1951-ին) եւ գրական-քննադատ ու հայագէտ Նիկոլ Աղբալեան (մահացած՝ 1947-ին), որոնք իրենց անվատ կամքով եռանդ ու նուիրում դրին իրենց գործին մէջ, այն հաստատ համոզմով, որ գործը կ'արդարացնէ նպատակը:

Արդարեւ, առանց միջակայս ապահովութեան բացուած Ճեմարանը, յաղթահարելով բազմատեսակ դժուարութիւններ, շնորհիւ բարերարներու, ազգային, բարեսիրական միութիւններու, յատկապէս Հ.Օ.Մ.-ի եւ հայ ժողովուրդի միջակայս աջակցութեան, տարուէ տարի բարգաւաճեցաւ եւ հասաւ այսօրուան դիրքին:

1947-ին ունեցաւ իր սեփական շէնքը, Փալանճեան քոյրերու նուիրատութեամբ, յանրժառանգելու համար իրենց եղբոր յիշատակը, որուն անունով կոչուեցաւ «Համազգայինի Նշան Փալանճեան Ճեմարան», նաեւ՝ Ամերիկայի մէջ Լեւոն Ծանթի կատարած հանգանակութեամբ: Ապա, բարեփոխուեցաւ շէնքը, անոր կողքին կառուցուեցան երկու շէնքեր եւս:

Լիբանանի ծանօթ տագնապին բերումով, Ճեմարանը ունեցաւ հայաբնակ Պուրճ-Համուտի իր բաժանմունքը, Մելանթոն Ասլանեանի նուիրատութեամբ՝ Անթիլիասի հայահոծ շրջանին մէջ ունեցաւ ընդարձակ հողաբաժին մը, որուն վրայ պիտի կառուցուի «Համազգայինի դպրոցական համալիր»ը:

«Համազգային»ը ճեմարան ունեցաւ նաեւ Մարսէլի (Ֆրանսա) մէջ, չորս տարի առաջ: Ամերիկայի մէջ եւս ճեմարան բանալու ծրագիրը կը հետապնդուի: Վստահաբար կ'իրականանայ:

«Նշան Փալանճեան Ճեմարան»ը արդարացուց իր վրայ դրուած յոյսերը: 1985-ին տուաւ իր առաջին շրջանաւարտները եւ, այնուհետեւ, ամէն տարի Ճեմարանէն դուրս ելան շրջանաւարտներ, թերաւարտներ: Բազմահարիւր է անոնց թիւը այսօր, կը գտնուին ամէնուրեք, բոլոր գաղութներու մէջ: Ծատերը իրենց լայն մասնակցութիւնը կը բերեն մեր հանրային կեանքին մէջ: Ծանօթ դէմքեր են՝ իբրեւ բանաստեղծ, գրագէտ, խմբագիր, կրթական մշակ: Ուրիշներ պաշտօնեայ են, ազատ սպարէզ նետուած գործի տէրեր, առեստրականներ, գործակատարներ: Ծատ է թիւը նաեւ համալսարանաւարտ ճեմարանականներու:

Անսահման հաւատքով ու զոհողութեամբ հիմնուած եւ այսօր հայ դպրութեան ու մշակոյթի պատնէշին վրայ ամբօրէն կանգնած՝ «Նշան Փալանճեան Ճեմարան»ը, նախակրթարանով, միջնակարգ բաժինով եւ հայագիտական բարձրագոյն հիմնարկով, կը շարունակէ իր առաքելութիւնը:

★ ★ ★

«Համազգային»ի գաղափարները ժողովրդականացնելու, հայ ժողովուրդի կրթական-մշակութային գործը ղեկավարելու համար, անհրաժեշտ էր մասնաճիւղեր ունենալ գաղութներու մէջ:

1980-ին սկսեալ, «Համազգային»ի մասնաճիւղեր հիմնուեցան Եգիպտոսի, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ հետզհետէ հայահոծ այլ գաղութներու մէջ:

«Համազգային»ը երբեք կեդրոնացման միտում չունեցաւ: Ընդհակառակն, գործելու ազատութիւն տուաւ մասնաճիւղերուն, ջահակիրը հանդիսանալու՝ հայեցի դաստիարակութեան ու կրթութեան, հայ մշակոյթին, գրականութեան եւ հայապահպանման կենսական գործին:

55 տարիներու ընթացքին, «Համազգային»ի մասնաճիւղերուն գործունէութիւնը եղաւ բեղուն: Հրատարակեցին դասագրքեր, գրական երկեր, մանկապատանեկան մատենաշար, պարբերական մամուլ, կազմակերպեցին բովանդակալից դասախօսութիւններ, գրական զրոյցներ, ստեղծեցին մտաւորական մթնոլորտ, քաջալերեցին հայ արուեստն ու արուեստասէրները, բեմի վաստակաւոր վարպետ Գասպար Իփէկեանի ստեղծած թատերական շարժումով՝ վերակենդանացուցին հայ բեմը եւ ամէն ճիգ թափեցին վառ պահելու համար արժէքներու գիտակցութիւնը հայ հոգիներու մէջ:

★ ★ ★

Արեւմտեան Ամերիկայի «Համազգային»ի առաջին մասնաճիւղը հիմնուեցաւ 1969-ին, Լոս Անճելըսի մէջ: Այնուհետեւ, մասնաճիւղեր հիմնուեցան Կլէմտէյլ, Սան Ֆրանսիսքո, Ֆրեզնո, Հոլիւտ ու Մոնթեպելլօ:

Գործունէութեան ծրագրով, ժամանակագրական տեսողութեամբ առաւելաբար Լոս Անճելըսի մասնաճիւղը, ապա միւս մասնաճիւղերը կազմակերպեցին յրելինական եւ ոգեկոչումի հանդէսներ, գրական հանդիպումներ, արուեստի ցուցահանդէսներ, ասումը ու դասախօսութիւններ: Հրատարակեցին գրքոյկներ: Ունեցան երգչախումբեր, պարախումբեր, թատերախումբեր, որոնք իրենց ելոյթներով ծանօթ են հանրութեան:

Տակաւ ընդարձակուող գնահատելի այս գործունէութիւնը «Համազգային»ի համասփիւղքեան կառոյցով ղեկավարելու համար, գումարուեցաւ Երջանային Ընդհանուր Ժողով եւ ընտրուեցաւ «Համազգային»ի Արեւմտեան Ամերիկայի ներկայիս գործող առաջին Երջանային Վարչութիւնը, որ իբրեւ առաջին մեծ նախաձեռնութիւն՝ Հոկտեմբերը հռչակեց մշակոյթի ամիս, իրագործելու համար հայ մշակոյթը պանծացնող ձեռնարկներ:

«Համազգային»ի գործը մօտ է ամէն հայու սրտին: Ան պէտք է խոր արմատներ նետէ ու տարածուի հեռաւոր այս ափերուն վրայ հաստատուած մեր բոլոր գաղութներուն մէջ:

«Համազգային»ը ազգային ու գաղափարական ընկերութիւն, իր մտաւորական ու մշակութասէր շրջանակով պիտի շարունակէ իր առաքելութիւնը շքեղ երթով, դրական մասնակցութիւն բերելով մեր ազգային, կրթական, մշակութային ու Հայ Դատի հետապնդման հրամայական գործին:

ՀՐԱԶԳԱՆ

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ԿԼԷՆՏԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱԾԻԻՂ

«Համազգային»ի Կլէմտէյլի մասնաճիւղը, իր հիմնուելէն ի վեր, գործնական աշխատանք տարած է հայ մշակոյթի յառաջացման եւ անոր տարածման՝ հայ ժողովորդի խաւերէն ներս:

Ան իր զանազան ենթայանձնախումբերու գործունէութեան ընդմէջէն, կ'աշխատի վառ պահել մեր ժողովորդին հետաքրքրութիւնը դէպի հայ գրականութիւնը, հայ թատրոնը եւ հայ երգը:

«Պարոնեան» թատերախումբը, որ լաւ ծանօթ է մեր գաղութին, իր գործունէութեան սկսած է Մասնաճիւղիս հիմնումի օրէն սկսեալ: Ան, անցնող տարիներու ընթացքին ունեցած է բազմաթիւ ելոյթներ, հայ եւ օտար հեղինակներու գործերով, թէ՛ Կլէմտէյլի եւ թէ՛ Քալիֆորնիոյ այլ հայաշատ շրջաններուն մէջ:

Թատերախումբի կողքին, Մասնաճիւղս ունի նաեւ իր երգչախումբը, կոչուած «Անոյշ», որ հիմնուեցաւ Մարտ 1982-ին: Ան իր անդրանիկ ելոյթը ունեցաւ Մարտ 1988-ին, եւ ներկայիս պատրաստական աշխատանքներ կը տանի ելոյթ ունենալու համար Սան Ֆրանսիսքոյի մէջ, ընդառաջելով այդ շրջանի «Համազգային»ի Մասնաճիւղի հրաւերին:

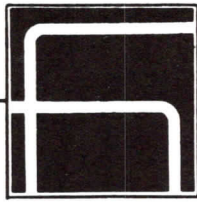
● ՎԱՐՉԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ 1982-1988

Ատենապետ.- Հ. Աւետեան
Փոխ-Ատենապետ.- Ս. Մաճառեան
Ատենադպրոճի.- Ա. Թէճիրեան
Գանձապահ.- Ա. Սափովեան
Գոյքապահ.- Պ. Մելքոնեան
Խորհրդակականներ.- Ա. Ուզունեան
Վ. Սափովեան
Բ. Տիրատուրեան
Ծ. Կիրճեան
Ա. Ասարեան
Ժ. Քահվէճեան

● ՎԱՐՉԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ 1988-1984

Ատենապետ.- Հ. Աւետեան
Ատենադպրոճի.- Պ. Մելքոնեան
Փոխ-Ատենապետ.- Ա. Ուզունեան
Գանձապահ.- Խ. Տէր Մկրտիչեան
Գոյքապահ.- Զ. Աթաշեան
Խորհրդակականներ.- Ա. Սափովեան
Ա. Ասարեան
Ծ. Զարկարեան
Է. Օրդուխանեան

ԿԻՐԱԿԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2, 1988

ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄԸ 7-ԻՆ

ԿԼԷՆՏԵՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ
«ՊԱՐՈՆԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ՌՈԺԷ ՖԵՐՏԻՆԱՆՏԻ

«ՇՈԹԱՐ ԵՒ ԸՆՏԱՆԻՔ»
— ՏՈՒՆ ՓԵՍԱՅ —

ԿԼԷՆՏԵՅԼ ԳՈՒԼԵԾԻ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ
1500 NORTH VERDUGO ROAD, GLENDALE

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԺՕՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ
(Մուտքի Կարգով)

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝
ՎԱՀԱԳՆ ՍԱՎՈՒԼԵԱՆԻ

ԲԵՄԱՅԱՐԳԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՀԱԳՆ ՍԱՎՈՒԼԵԱՆ ԲԱՖՏԻ ՉԱԻՏԱՐԵԱՆ
ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ԱԻԵՏ ՍԱՎՈՒԼԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԷՄԻՐԾԵԱՆ ԶԱԻԷՆ ԱԹԱՇԵԱՆ

Վիքթոր.....ԳՈԳՕ ՊԱԼԵԱՆ
Օսթին.....ԱՅԼԻՆ ՖԻԼԻՋԼԻ
Ալիս.....ԱՆԻ ՄԱՀՍԷՐԷՃԵԱՆ
Մարթա.....ԼԵՆԱ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Շոթար.....ՎԱՀԱԳՆ ՍԱՎՈՒԼԵԱՆ
Թօթօ.....ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Քարթեզ.....ՅԱՐՈՒԹ ՏԱՊԱՆՃԵԱՆ
Նահանգապետ.....ԶԱԻԷՆ ԱԹԱՇԵԱՆ

«ՊԱՐՈՆԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Կլենտլլի Համազգայինի թատերական կեանքը սկսաւ 1976-ի Հոկտեմբերին, Միութեան առաջին օրէն իսկ:

Յաւերժացնելու համար հայ մեծ երգիծարան Յակոբ Պարոնեանի անունը, Համազգայինի վարչութիւնը «Պարոնեան» անունը տուաւ իր թատերախումբին:

Թատերական յանձնախումբի ղեկավար նշանակուեցաւ Վահէ Պետրոսեան:

1979-ին, Վահագն Սափուեան հրաւիրուեցաւ ստանձնելու «Պարոնեան» թատերախումբի ղեկավարութիւնը: Որպէս տեղական թատերախումբ, առաջին անգամ ըլլալով Քալիֆորնիայի մէջ 1980-ին թատերախումբը շրջեցաւ նահանգի հայաշատ գաղութները, ուր յաջողութեամբ ներկայացուց Մոլիէրի «Սգաբէնի Նենգութիւնները»:

Ճարդ թատերախումբը ներկայացուցած է.-

1977 Սմբատ Բիրատի «Աւարայրի Արծիւն».
բեմադրութեամբ՝ Վահէ Պետրոսեանի:

1977 Խնդրի երեկոյ - ներկայացուեցաւ
«Պաշտօնս Խոնքալ է» եւ «Խէչոյի Թուզը»
բեմադրութեամբ՝ Վահէ Պետրոսեանի:

1978 Հ. Հ. Ամիրենցի «Թիւ 5 Խելագարը».
բեմադրութեամբ՝ Վահէ Պետրոսեանի:

1980 Մոլիէրի «Սգաբէնի Նենգութիւնները», որ
ներկայացուեցաւ Լոս Անճելըս, Օրէն
Քաունթի, Ֆրէզնօ, Սան Ֆրանսիսքօ.
բեմադրութեամբ՝ Վահագն Սափուեանի:

1982 Մուշեղ Իշխանի «Մեռնիլը որքա՛ն դժուար է»
բեմադրութեամբ՝ Վահագն Սափուեանի:

1988 Ռոժէ Ֆերտիմանտի «Ծոթար եւ Ընտանիք»
բեմադրութեամբ՝ Վահագն Սափուեանի:

ՎԱՀԱԳՆ ՍԱՎՈՒԷԱՆ

Վահագն Սափուեան ծնած է Աթէնք, Յունաստան: Աւելի քան քառորդ դար մը շարունակ, ան ծառայած է հայ եւ յուն թատրոններու, որպէս բեմադրիչ, դերուստից, դերասան, բեմադրող, դիմաւորող, բեմավար:

Սափուեան իր թատերական առաջին փորձառութիւնը ունեցած է 18 տարեկան հասակին, Յունաստանի Համազգային Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան թատերախումբին մէջ:

Աւելի քան 80 տարբեր դերերու իր խաղարկութեամբ, ղեկավարութեամբ ու փորձառութեամբ ան օժտուած է ճարտար դերասանի ու բեմադրիչի ձիրքերով:

Լոս Անճելըսի հայ համայնքին համար նոր դէմք մը չէ Սափուեան: 1969-էն ի վեր ան անդամ եղած է Համազգայինի թատերախումբին եւ իր ներկայութեամբ նոր աւիշ ու արիւն ներարկած է Լոս Անճելըսի հայ թատրոնին:

1979-ին, Կլենտլլի Համազգայինի վարչութեան հրաւերով, Սափուեան ստանձնեց ղեկավարութիւնը «Պարոնեան» թատերախումբին: 1980-ի Յունիսին, ան յաջողութեամբ բեմադրեց Մոլիէրի «Սգաբէնի Նենգութիւնները», որ յաջորդաբար ներկայացուեցաւ Օրէն Քաունթի, Ֆրէզնոյի եւ Սան Ֆրանսիսքոյի մէջ, արժանանալով ժողովուրդի գնահատանքին: Իսկ 1982-ին, Մուշեղ Իշխանի «Մեռնիլը որքա՛ն Դժուար է»:

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Տուն Փեսայ» ներկայացման առթիւ (Լոս Անճելըս)

«Վահագն Սափուեան Սիմոն Ծոթարի դերով առանցքը հանդիսացաւ կատակերգութեան. առանց անոր ներկայութեան հաւանաբար փլէր ամբողջ ներկայացումը: Սափուեան ունի կատակերգութիւն խաղալու ձիրք ու հասկացողութիւն»:

ԱՍՊԱՐԷԶ

«Փառքի Վաշխառուները» ներկայացման առթիւ (Լոս Անճելըս).

«Վահագն Սափուեան ցոյց տուաւ փորձառութիւն ու արտաբերեց տաղանդ յաջողապէս կերտելով իմաստուն ծերունիի դերը: Անհրաժեշտ է հետեւիլ այդ տաղանդին»:

ԱՍՊԱՐԷԶ

ԳՈԳՕ ՊԱԼԵԱՆ

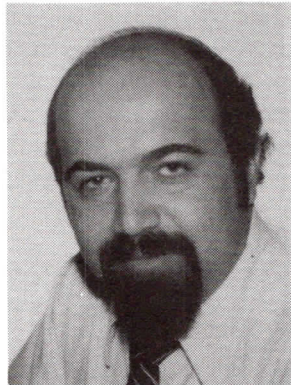

Ծնած է Պէյրոս, Լիբանան: 1962-ին եկած է Միացեալ Նահանգներ: Անդամակցած է Պոսթընի Համազգային Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան թատերախումբին, ուր շարունակաբար ելոյթ ունեցած է «Պատուի Համար» եւ «Սգաբէնի Նեմ-գութիւնները» թատերախաղերուն մէջ:

1978-ին, Քալիֆորնիա փոխադրուելով, ելոյթ ունեցած է Լոս Անճելըսի Հայ Թատերասիրաց խումբին հետ, «Իմ Սիրելի Ժորժ» ներկայացումով:

1982-ին անդամակցելով Կլէմտէյի Համազգայինի «Պարոնեան» թատերախումբին, ան յաջողութեամբ ելոյթ ունեցաւ «Մեռնիլը որբա՛ն դժուար է» ներկայացման մէջ, ժան Լելըրի դերով:

ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Ծնած է Երուսաղէմ: Փոքր տարիքին անդամակցած է տեղւոյն Հ.Մ.Ը.Մ.-ին ու անոր թատերախումբին:

Մասնակցած է «Անտակ Որդին», «2արշըլը Արթին Աղա» եւ «Խաղամուրը» ներկայացումներուն:

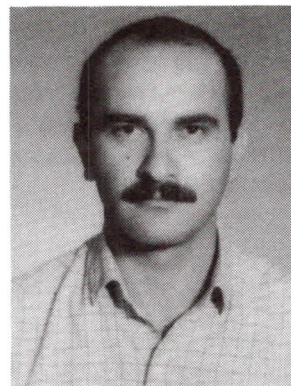
1969-ին եկած է Միացեալ Նահանգներ:

1976-ի Հոկտեմբերին, հիմնադիր անդամ եղած է Կլէմտէյի Համազգայինի Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան եւ նորակազմ «Պարոնեան» թատերախումբին: Մասնակցած է թատերախումբի բոլոր ներկայացումներուն:

Ելոյթ ունեցած է «Թի 5 Խելագարը», «Պաշտօնս խոմբալ է», «Սգաբէնի Նեմգութիւնները» եւ Ս. Պետրոսի դերով՝ «Մեռնիլը որբա՛ն դժուար է» ներկայացման մէջ: Լոս Անճելըսի Համազգայինի թատերախումբին հետ ելոյթ ունեցած է «Կոունկը կը կանչէ» ներկայացման մէջ:

Վարիչ պատասխանատուն է «Պարոնեան» թատերախումբին:

ԶԱԻԷՆ ԱԹԱՇԵԱՆ

Ծնած է Պէյրոս, Լիբանան: 1982-ին եկած է Միացեալ Նահանգներ: «Ծոթար եւ Ընտանիք» ներկայացումը իր առաջին թատերական փորձառութիւնն է «Պարոնեան» թատերախումբի հետ:

Այժմ վարչական անդամ է Կլէմտէյի Համազգայինի Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան:

ԱՆԻ ՏԱՊԱՆՃԵԱՆ-ՄԱՀՍԷՐԷՃԵԱՆ

Ծնած է Պէյրուօ, Լիբանան: Անդամակցած է Պէյրուօի Համազգային Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբին: 1977-78 տարեշրջանին ելոյթ ունեցած է Ժագ Յակոբեանի «Կոունկը կը կանչէ» ներկայացման մէջ:

1979-ին, եկած է Միացեալ Նահանգներ: Առաջին անգամ ելոյթ կ'ունենայ Կլէնտլէյի Համազգայինի «Պարոնեան» թատերախումբին հետ, «Շոթար եւ Ընտանիք» ներկայացումով:

ԼԵՆԱ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Ծնած է Պէյրուօ, Լիբանան: Դպրոցական օրերէն իսկ սկսած է ծառայել հայ բեմին:

1970-ին, եկած է Միացեալ Նահանգներ: Ռոզ եւ Ալէք Փիլիպոս ազգային վարժարանի թատերախումբին հետ ելոյթ ունեցած է «Մեր Սպասուհիները» ներկայացման մէջ: «Շոթար եւ Ընտանիք» ներկայացումը իր առաջին թատերական փորձառութիւնն է «Պարոնեան» թատերախումբի հետ:

ԱՅԼԻՆ ՃԻԼԻՉԼԻ

Ծնած է Պոլիս: 1974-ին եկած է Միացեալ Նահանգներ: Դպրոցական օրերէն իսկ սկսած է ծառայել հայ բեմին: Ռոզ եւ Ալէք Փիլիպոս ազգային վարժարանի թատերախումբին հետ ելոյթ ունեցած է «Մեր Սպասուհիները» ներկայացման մէջ: «Շոթար եւ Ընտանիք» ներկայացումը իր առաջին թատերական փորձառութիւնն է «Պարոնեան» թատերախումբի հետ:

ՅԱՐՈՒԹ ՏԱՊԱՆՃԵԱՆ

Ծնած է Պէյրուօ, Լիբանան: 1978-ին եկած է Միացեալ Նահանգներ: «Շոթար եւ Ընտանիք» ներկայացումը իր առաջին թատերական փորձառութիւնն է «Պարոնեան» թատերախումբի հետ:

«...ճիզով ու ջանքով անկարելի է մաքառել
օտար լեզուների դէմ, եթէ դրանք կրում են պաշտօնական
բնույթ: Իսկ ժողովուրդները գոյատևում են
ոչ միայն հողով, այլև իրենց լեզուով. երբեմն՝
աւելի իրենց լեզուով, քան նույնիսկ հողով»:

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

ԿԵՆԱՐԱՐ ՄՇԱԿՈՅԹ

Չորրորդ դարու վերջին տասնամեակին, հայ ժողովուրդը իր բնօրրանին մէջ վտանգուած էր լուսական եւ պարսկաստրական մշակոյթներու տիրապետութեամբ, անկախ քաղաքականապէս արդէն իսկ նուաճած երկրի տկար հանգամանքէն:

Վախճանական մտահոգութիւնը՝ հայ ժողովուրդի ազգային դիմագծի գոյատևումը, տխուր, ժխտական հեռանկար էր: Հին քաղաքակրթութեան մէջ գործօն ու կենսունակ հայ ժողովուրդը զրկուած էր սուրի ու ռազմի ուժերէն եւ կրօնաքաղաքական ղեկավարութիւնը կը փնտռէր ելքը անելէն, որուն ճիշդ ու միակ լուծումը չէր ուշանար. զայն կը բերէր Հինգերորդ դարու հանճարեղ բանաստեղծ, մտքի արեւ, այլապէս բարի ու պարզ մարդ մը, Մեսրոպ Մաշտոց. *Գոյատևեման առկայ վտանգը փարատել ինքնուրոյն գրով եւ մշակոյթով:*

Կառչիլ անոր՝ կը նշանակէր վստահիլ նաւուն, կամ նույնիսկ անոր բեկորներուն. վեր մնալ սպառնալից ալիքներէն, հաւատալով որ կարելի կ'ըլլայ հասնիլ ապահով ջրափ:

Գիտըր պատգամ էր. եւ դարձաւ ազգային աւանդ՝ այնուհետեւ երբեւիցէ չխաղաղած եւ հազար հինգ հարիւր տարիներ շարունակ ալեկոծեալ հայ կեանքին մէջ:

Քսաներորդ դար:

Ազգերու պատմութեան մէջ առաջին ցեղասպանութեան վաղորդայնին, նոյն ժողովուրդի մտքի եւ քաղաքական մտածողութեան առաջնորդներու համար, ազգային գոյատևման հարցականին առջեւ, նոր լուծումներու, նոր միջոցառումներու խնդիր չկար. միակ հարցը՝ վերամիտրել քայքայուածը, մէկտեղել ուժերը եւ արձագանգել Հանճարեղի պատգամին. կառչիլ լեզուին, կառչիլ մշակոյթին:

55 տարիներ առաջ, լուսաւոր ու պայծառատես դէմքեր՝ Լեոն Թանթ, Նիկոլ Աղբալեան, Համօ Օհանջանեան, Գասպար Իփէկեան կը հիմնադրէին Համազգային Հայ

Մշակութային Ընկերակցութիւնը, Սուրբին նոյն աւանդովը. ծանրօրէն վիրաւոր մեր ժողովուրդի բեկորները վերամիտրել հայ մշակոյթի սրբազան տաճարին մէջ. տաճար հողեկան միութեան, տաճար ուժի եւ յանձնութեան:

Եւ այսօր, 55 տարիներ ետք, երբ ամէնուրեք նոր թափ ու ծաւալ կը ստանայ մշակոյթի գործը, կը հաստատուի՝ մեր ժամանակներու մեծագոյն բանաստեղծին եւ խորհողին հաստատումը, որ Մաշտոցեան աւանդի նորոգեալ ոճով պատգամն է. «...Ժողովուրդները գոյատևում են ոչ միայն հողով, այլև լեզուով. երբեմն աւելի իրենց լեզուով, քան նույնիսկ հողով»:

Բարի երթ՝ Համազգայինի 55-ամեակին առթիւ, Երջանային Վարչութեան կողմէ Թարգմանչաց եւ հայ մշակոյթի նուիրուած միամտեալ բազմերանգ ձեռնարկներուն: Ընկերակցութեան երախտաւոր հիմնադիրներուն հետ, թող ցնծայ Հայու Հոգին:

ԿԱՐՈ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԿԱՐՈ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

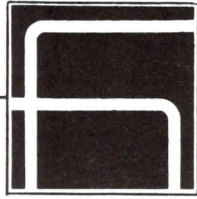
Հայագիտական բարձրագոյն ուսումը ստացած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքին մէջ, որուն Ընծայարանէն շրջանաւարտ եղած է 1950-ին:

Ընդգրկած է ուսուցչական ասպարէզը: 1952-ին նշանակուած է տնօրէն Գամիշլիի Ազգ. Բարձրագոյն Վարժարանին:

1962-ին պաշտօնավարած է Հայ Աւետ. Գոլէճին մէջ իրրեւ տնօրէնի օգնական եւ պատասխանատու նախակրթարանի բաժանմունքին:

1964-ին. նշանակուած է Պուրճ Համուտի Ազգ. Լեւոն եւ Սոֆիա Յակոբեան Երկրորդական Վարժարանի Տնօրէն: 14 տարի պաշտօնավարելէ ետք փոխադրուած է Լոս Անճելէս:

Այժմ կը պաշտօնավարէ Ազգ. Ճեռահեան Վարժարանին մէջ: Աշխատակցած է սփիւռքահայ թերթերու:

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐ»

Բանախօս՝ **ՏՈՔԹ. ԱԻԵՏԻՍ ՍԱՆՃԵԱՆ**

(Ամերիկայի մէջ գտնուած հայկական ձեռագիրներու քրիստոսի թեմայով արծաթապատ կողքերու մասին իր հետազոտութիւններու արդիւնքը)

(*Լուսապատկերներու ցուցադրութիւն*)

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍՐԱՀ
221 SOUTH BRAND BOULEVARD, GLENDALE

Փրոֆ. Աւետիս Գ. Սանճեան վարիչ-տնօրէնն է Քալիֆորնիոյ Համալսարանի Լոս Անճելըսի (UCLA) մասնաճիւղի Գրիգոր Նարեկացիի անուան Հայագիտական Ամպիոնին: Ծնած է Կիլիկիոյ Մարաշ քաղաքը եւ նախնական կրթութիւնը ստացած է Երուսաղէմի մէջ: Ան իր համալսարանական դաստիարակութիւնը ստացած է Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանէն, արժանանալով Անգլիական Գրականութեան մէջ Պսակատր Արուեստից (B.A.) տիտղոսին. ապա՝ 1949-ին, Միացեալ Նահանգներ հաստատելով՝ University of Michigan-էն ստացած է Մագիստրոս Արուեստից (M.A.) եւ Տոքթորական (Ph. D.) կոչումները, առաջինը՝ Անգլիական Գրականութեան, եւ երկրորդը՝ Արեւելագիտութեան բնագաւառներուն մէջ:

1957-65 թուականներուն, Փրոֆ. Սանճեան պաշտօնավարած է Harvard University-ին մէջ որպէս հայագիտութեան դասախօս. իսկ 1965 թուականէն ի վեր ան կը պաշտօնավարէ UCLA-ի մէջ, որպէս հայագիտական ուսմանց փրոֆեսոր:

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ

ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ

Մեր հիմնադրության առաջին իսկ օրէն, նախանձախնդիր եղած ենք նախ՝ ի մի հաւաքելու հայ մշակութասէր հասարակութիւնը եւ ապա տարածելու հայ ժողովորդին ազգային ժառանգութիւնն ու արժէքները մեր գաղութէն ներս:

Այս նպատակներուն իրագործման համար ձեռնարկած եւ ստեղծած ենք.-

- «Գուսան» երգչախումբը
- «Անի» պարախումբը
- «Մարութեան» թատերախումբը
- Գրական յանձնախումբը
- Ընկերային Յանձնախումբը

Մեր հաւատքն է, որ Լոս Անճելըսի մասնաճիւղին անդամներու թիր յիտի բազմապատկոյն, որպէսզի առաւել եւս մշակոյթի ճամբով մեր նպաստը բերենք հայապահպանման վսեմ գործին:

ՎԱՐԺԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

1982-1988

Ատենապետ.- Ծարլ Լուսարբեան
Փոխ-Ատենապետ.- Հրայր Սապունճեան
Գանձապահ.- Ատուր Աղճաչեան
Խորհրդականներ.- Ոսկան Ծիմեան
Երուանդ Գազանճեան
Էլիզ Գաբրիէլեան
Ալիս Խաչատուր
Հէլէն Քէտեան
Սահակ Պալեան

1988-1984

Ատենապետ.- Յարութիւն Բարսեղեան
Փոխ-Ատենապետ.- Ծօրն Աբէլեան
Գանձապահ.- Ատուր Աղճաչեան
Խորհրդականներ.- Ոսկան Ծիմեան
Մարգար Մարտիրոսեան
Բարգէն Ասատուրեան
Հէլէն Քէտեան
Էլիզ Գաբրիէլեան
Ալիս Խաչատուր

ՄԱՄԼՈՅ ԱՍՈՒԼԻՍ ԵՒ ՀԻՒՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Մշակոյթի ամսուայ աշխատանքները ներկայացնելու համար «Համազգային»ի Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութիւնը հիւրասիրութիւն մը կազմակերպած էր Ուրբաթ, 16 Սեպտեմբեր 1988-ի երեկոյեան ժամը 8-ին, Հոլիվուտի «Կարապետեան» սրահին մէջ:

Գուրգէն Գասապեան՝ Երջանային Վարչութեան ատենապետը, իր բարի գալուստի խօսքէն ետք ներկաներուն ներկայացուց Մշակոյթի Ամսուայ ծրագիրը: Ներկայ էին մամուլ եւ հեռատեսիլի ներկայացուցիչներ, յայտագիրներու մասնակցող արուեստագէտներ, «Համազգային»ի Մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներ:

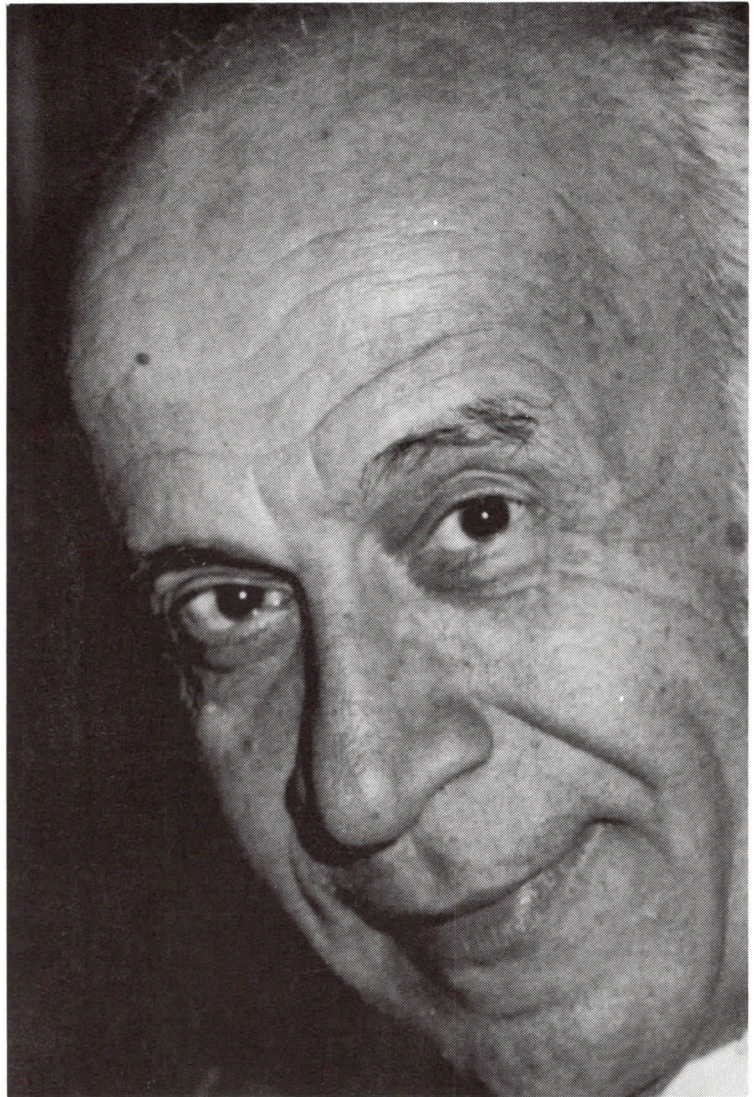
Ներկայ էին նաեւ «Համազգային»ի բարեկամներ, մշակութասէր հասարակութիւն մը, որոնք

խոստացան ու յանձնառու եղան բարոյական եւ նիւթական աջակցութեամբ միամսեայ այս ծրագրին յաջողութեան համար:

Մարծօլէն Սասունի լուսապատկերներով ներկայացուց «Համազգային»ի պատմականը: Տոքթ. Օննիկ Քէշիշեան՝ Մշակոյթի Ամսուայ ձեռնարկներու համադրողը, մանրամասն զեկուցեց ծրագրուած աշխատանքներու մասին, ծրագիրներ, որոնք կ'ընդգրկեն Մշակոյթի Օրուայ Տօնակատարութիւն, թատերական ներկայացում, պարախումբի ելոյթ, յարգանքի ճաշկերոյթ, ասմունքի երեկոյթ, դասախօսութիւններ, հրատարակութիւն, օտար վարժարաններու աշակերտութեան համար Հայ Մշակոյթը ներկայացնող թղթածրարներ, հայ վարժարաններու համար ելոյթներ եւ գրքերու ցուցադրութիւն:

ԻՐԱԿԱՆԱՑԱԾ ԵՐԱԶ ՄԸ...

Այն քիչ երջանիկներէն են հաւանաբար, որոնք իրենց կեանքի ընթացքին կրցած են իրականացնել պատանեկան տարիներու իրենց երազը: Այսօր 70-ի սեմին, երբ ակնարկ մը կը նետեմ անցուցած կեանքիս ու կը փորձեմ յիշել պատանեկութիւնս, երիտասարդութիւնս եւ հասունութիւնս եւ հաշուեկշիռը ընել կատարած գործերուս, կու գամ այն եզրակացութեան, որ կրցած եմ ի վերուստ ստացած շնորհքս ծառայեցնել իր նպատակին եւ հասնիլ արդիւնքի մը: Ծատ փոքր էի, կը յիշեմ, ինձի համար գիրքը, ընթերցումը պահանջ էր, օդի, ջուրի, հացի պէս: Նախակրթարանէն աւելի դպրոցական կրթութիւն չստացայ, բայց կեանքս անցուցի գրադարաններու մէջ, չփախցուցի տրուած ոչ մէկ դասախօսութիւն:

Արտասանելը ներքին, բնական պահանջ էր: Կը զգայի նախապէս, եւ յետագային համոզուեցայ ու նուիրեցայ անոր՝ որ, բեմէն արտասանուած ո՛չ մէկ խօսք այնպէս չի տպաւորեր ունկնդրին, որքան գեղեցիկ բանաստեղծութեան մը ապրումով, իրաւ մեկնաբանութիւնը:

Տարիներ շարունակ, 14 տարեկանէս, արտասանե-

ցի բեմերէն, մասնակցեցայ նախապէս Հալէպ՝ ուր անցան պատանեկան եւ երիտասարդական տարիներս, ու յետոյ Պէշրոք, եկող-գացող բոլոր դերասաններու ներկայացումներուն: Աբովեան, Կոստանեան, Չափրաստ, Մարութեան, Վոլթեր: Պէշրոքի մէջ հիմնադիրներէն եղայ Համազգայինի «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբին, եւ տարիներ մասնակցեցայ ներկայացումներուն: Մաս կազմեցի խումբին կատարած շրջապտոյտներուն՝ Հալէպ, Դամասկոս, Պաղատ, Գահիրէ, Աղեքսանդրիա, Թեհրան, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներ, Գանատա:

1955-ին, Պէշրոքի մէջ տոնի արտասանական առաջին երեկոս: Անկէ ի վեր անցան 28 տարիներ: Արտասանական երեկոներ տոնի, թիւը չեմ յիշեր քանիցս, Պէշրոք, Թրիփոլի, Դամասկոս, Հալէպ, Քեսապ, Ամման, Պաղատ, Թեհրան, Թարիզ, Նոր Զուղա, Քուէթ, Կիպրոս, Գահիրէ, Աղեքսանդրիա, Աթէնք, Սելանիկ, Նիւ Եորք, Շիքագօ, Մոնրէալ, Պուէնոս-Այրէս, Մոնթեվիտէօ, Քարաքաս, Քիւմանա, Լոս Անճելըս, Տրեզնօ, Սան Տրանսիսքօ: Արտասանեցի Հայաստանի ռաւտիոյէն

երկու անգամ: Քաղաքներ կան, ուր այցելած եմ քանիցս:

Պաշտօնական ելույթներէ զատ, անպայման տուած եմ մէկէ աւելի ելույթներ դպրոցական աշակերտներուն, որոնցմէ պահած եմ անմոռանալի յիշատակներ:

★ ★ ★

Պէյրուօ հրատիրուեցայ «Թռչնոց Բոյն»ի որբերուն արտասանելու: Պատրաստեցի իրենց յարմար յայտագիր մը: Երբ արտասանեցի ու վերջացայ, Տնօրէնուհին՝ դանիացի Միս Ծէքըպարն, թէյի հրատիրեց զիս: Մնացի բաւական երկար: Մեկնումի պահուն, շէնքին դրան առջեւ, ինձի մօտեցաւ 12-18 տարեկան շագանակագոյն մազերով, եղնիկի նման աղջնակ մը: Զեռքս սեղմելով ըսաւ. «Պարո՛ն, Աստուած հետդ ըլլայ»: Խեղճ փոքրիկը իր գոհունակութիւնը յայտնելու համար ատկէ գեղեցիկ խօսք չունէր:

Տարիներ անցած են այդ օրէն ու միշտ աչքիս առջեւն է անոր անկեղծ, մանկական, հիացական նայածքը, եւ ականջիս մէջ՝ «Աստուած հետդ ըլլայ»:

★ ★ ★

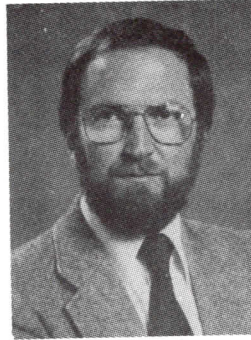
1977-ի Մարտին, «Յուսաբեր»ի Երիտասարդացի կողմէ հրատիրուեցայ Եգիպտոս, ամսունքի երկու երեկոներու համար, Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա: Այցելեցի Ազգային երկու վարժարաններ՝ «Գալուստեան» եւ «Նուպարեան» եւ արտասանեցի աշակերտներուն: Քանի մը օր յետոյ, Հելիոփոլիսի ակումբին մէջ կը ճաշէինք, քովս եկաւ 8 տարեկան մանչուկ մը, անունը՝ Յոլակ: Ըսաւ. «Ամմօ, դուն մեր դպրոցը եկար, գո՛ց ըսիր»: Ըսի՝ «Այո»: - «Ինձի, հոս, նորէն կ'ըսես՝ս»: - Ըսի՝ «Սիրով» եւ քանի մը առակ արտասանեցի: Խելացի, ուշիմ, կրակ ու բոց անպիտան մըն էր: Տարաւ զիս, ներկայացուց ծնողքին: Յաջորդ առտու, պանդոկ եկաւ օրիորդ մը: «Ես Յոլակին քոյրն եմ, - ըսաւ, այս նուէրը (porte cle) Յոլակը դրկեց, խնդրեց ինձմէ որ առտուն կանուխ բերեմ, որ մեկնած չըլլաս, միշտ յիշես զինք, շատ զգայուն տղայ է, ըսաւ եւ այդ ամմոն շատ սիրեցի, թող չմոռնայ զիս:» Արցունքը աչքիս, առի նուէրը: Ասմունքողի կեանքիս ամէնէն յուզիչ պահերէն մէկն էր:

★ ★ ★

1972-ին, Քուէյթ հրատիրուեցայ: Հրապարակային ելույթս ետք, այցելեցի իրենց վարժարանը եւ արտասանեցի աշակերտներուն Յ. Թումանեանի «Բրուտի Թագին»: Արտասանութեան ընթացքին, երբ հասայ հոն, ուր կ'ըսէ՝ «Համբարձումի շունն եմ խաբեր ու պատրոտեր», յանկարծ, 200 աշակերտներ մէկ անգամէն գլուխնին դարձուցին դէպի դուռը եւ սկսան խնդալ: Երբ պատճառը հարցուցի, ըսին. «Պարոն, մեր տնտեսին անունը Համբարձում է, շուն ալ ունի»:

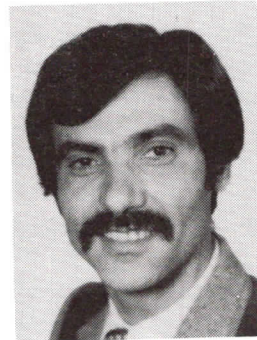
Այս մանուկներուն համար կ'արժէ ամէն զոհողութիւն:

ԽԱԶԻԿ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՅԱԿՈՒՅ ԅԱԿՈՒՅԵԱՆ

Յակոբ Յակոբեան ծնած է Հալէպ, Սուրիա: Ուսումը ստացած է Պէյրուօի հայկական վարժարաններու եւ Ամերիկեան Համալսարանին մէջ: 1968-էն ի վեր կ'ապրի Լոս Անճելըս եւ 1979-էն ի վեր կը վարէ Ռոզ եւ Ալէք Փիլիպոս վարժարանի տնօրէնի պաշտօնը:

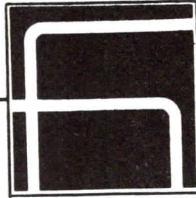

ՎԱՐԴԳԷՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Վարդգէս Ղազարեան ծնած է Պէյրուօ: Իր նախնական կրթութիւնը ստացած է Թորգոմեան Ազգ. վարժարանի մէջ, այժմ Երուսաղէմի Թարգմանչացի եւ Ս. Յակոբ Ժառանգատրացի մէջ: Ստացած է (M.A.) տիտղոսը Cal State L.A. Համալսարանէն: Դասաւանդած է Ալէք Փիլիպոս վարժարանի մէջ եօթը տարի, այսպէս երկու տարի տնօրէն եղած է Սրբոց Նահատակաց Ազգ. վարժարանին: 1980-էն ի վեր Տնօրէնն է այժմու Վահան եւ Անոյշ Ծամլեան Ազգային վարժարանին:

ՅՈՎՍԷՓ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Յովսէփ Թորոսեան ուսանած է Երեւանի Չայքովսքիի անուան երաժշտանոցին մէջ եւ ներկայիս Նորթրիքի Նահանգային Համալսարանի դաշնակի դասընթացքներուն կը հետեւի:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 13, 1983

ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄԸ 8-ԻՆ

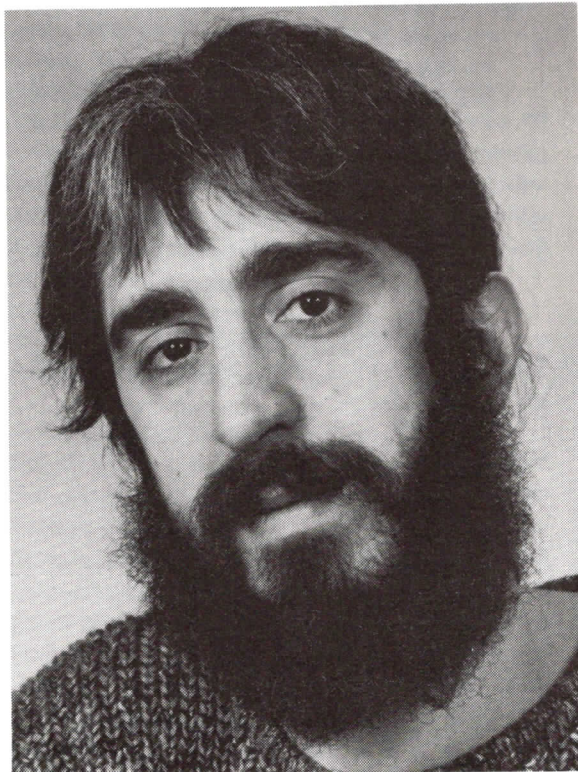
«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖԻԼՄԱՐՈՒԵՍ»

(Ակնարկ մը Հայաստանի եւ Սփիւռքի հայկական ֆիլմարուեստին
եւ անոր որդեգրած ուղեգիծին վրայ)

Դասախօս՝ ՎԱՀԷ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԵԴՐՈՆ

410 W. WASHINGTON BOULEVARD, MONTEBELLO

Վահէ Պերպերեան ծնած է Պէյրութ, 1955-ին: Փոքր տարիքէն հետեւած է գեղար-
ւեստական եւ թատերական դասընթացքնե-
րու, անդամ ընդունուած է ԵՈՒՆԵՍԿՈՅԻ
Միջազգային Թատրոնի Ինսթիթուտին եւ
բազմաթիւ կարեւոր դերեր վերցուցած է հայ
եւ օտար բեմադրութիւններու մէջ:

1976-ին Պերպերեան հաստատուած է
Միացեալ Նահանգներ, ուր հետեւած է լրագ-
րութեան եւ Ֆիլմի Սքրիթթներ գրելու դասըն-
թացքներուն:

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ՀՈՎԻՏԻ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂ

Համազգային Հայ Մշակութային Ընկերակցության Արևմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութեան մտադրացումով ու ջանքերով, եւ ինչո՛ւ չէ նաեւ Հովիտում բնակող հայ համայնքի պահանջով, 1982 թ. Յունիսի վերջում հիմնուեց «Համազգային»ի Հովիտի Մասնաճիւղը:

65 հիմնադիր անդամների ներկայութեամբ ընտրուեց 11 հոգուց բաղկացած վարչութիւն մը:

Կազմս առաջին իսկ օրից հաւատացած ու կառչած Միութեան Երագիր-կանոնագրին, ու ոգետրուած՝ անցաւ աշխատանքի, միշտ նպատակ ունենալով ի մի հաւաքել Հովիտում բնակող հայ համայնքին, բարարել նրանց գրական եւ մշակութային ճաշակը, զարկ տալ հայ լեզւի ու մշակոյթի տարածման եւ զարգացնել ու մղել նոր սերնդին դէպի այն ինչ որ հաշկական է ու վսեմ: Այս նպատակով, վարչութիւնս իր լուսագոյնը չի խնայել, եւ տեղիս յարմարութեան սահմաններում ու յատկապէս որպէս նորակազմ Միութիւն, ծրագրուել ու գործադրուել են մի շարք աշխատանքներ ու ձեռնարկներ, որոնք յաջողութեամբ են պատկուել:

Ձեռնարկներից առաջինը եղել է Սեպտեմբերի ընկերային խրախճանքը, նպատակ ունենալով ծանօթութիւն եւ մտերմութիւն ստեղծել Միութեան անդամների եւ բարեկամների միջեւ, ձեռնարկը ծառայել է իր բուն նպատակին:

Հոկտեմբերին, դասախօսութիւն մը, նիւթ ունենալով «Հայ Լեզուի Հոլովոյթը եւ Բարբառները»։ Դասախօս՝ Արմէն Տօնոյեան:

Դեկտեմբերին դարձեալ դասախօսութիւն մը. «Խորհրդային Վարչակարգի Ազդեցութիւնը Հայաստանի եւ Հայ Ժողովրդի վրայ»։ Դասախօս՝ Ռուբինա Փիրումեան:

Դեկտեմբեր 17-ին, Յովհաննիսեան եղբայրների դասախօսութիւնը՝ «Հայաստանի Բռնագրաւում Հողերը» բացատրիչ լուսապատկերներով:

Մարտին, դասախօսութիւն մը Պրն. Ա. Մարդոյեանի. «Ինչպէ՛ս ունկնդրել Դասական Երաժշտութիւնը»:

Ապրիլին, երաժշտութեան 6 խոստմնայից ուսանողների նուագահանդէսը:

Մայիսին, Յովհ. Թումանեանի մահուան 60 ամեակին առիթով դասախօսութիւն, լուսապատկերների եւ երաժշտութեան օգտագործումով:

Հովիտի Համազգայինը արդէն իսկ թեւակոխած է երկրորդ տարին եւ վարչութիւնս կասկած չունի որ նշուած աշխատանքները կ'ունենան իրենց դրական ազդեցութիւնը:

Վերջացնելով մեր համառօտ տեղեկագիրը, հրաւիրում ենք Հովիտում բնակող բոլոր հայրենակիցներին անդամագրուելու եւ մասնակից դառնալու այս մշակութային շինիչ աշխատանքին:

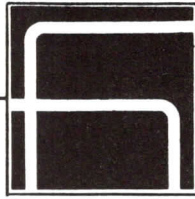
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
1982-1988

Ատենապետ.- Մարտիկ Կապուտեան
Փոխ-Ատենապետ.- Յարութիւն Աղոյնեան
Ատենադպրոճի.- Լիլիթ Բաղդասարեան
Գանձապահ.- Սեդա Գորոյեան
Հաշուապահ.- Ժոռա Սարեան
Խորհրդակազմներ.- Վարդի Եղլեան
Կարօ Քալանթարեան
Ատրինէ Մարտիրոսեան
Նելլի Ուզունեան
Վանուհի Մարդոյեան
Էմա Թափէլեան

1988-1984

Ատենապետ.- Յարութիւն Աղոյնեան
Փոխ-Ատենապետ.- Կարօ Քալանթարեան
Ատենադպրոճի.- Վարդի Եղլեան
Գանձապահ.- Սեդա Գորոյեան
Հաշուապահ.- Ժոռա Սարեան
Խորհրդակազմներ.- Վանուհի Մարդոյեան
Ասողիկ Մանուչերեան
Արմինէ Փարթամեան
Անելկա Դիլանեան

ԱՍՄՈՒՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

«ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ» ՍՐԱՀ
5300 WHITE OAK BOULEVARD, ENCINO

ԲԱՑՄԱՆ ԽՕՍՔ.....Համազգայինի Վարչություն կողմէ՝ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂՈՒԻՆԵԱՆ
ԽՕՍՔ..... ԽԱԶԻԿ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

«ԼՈՅՍԸ» (Դանիել Վարուժան).....ԷԼՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
 «ԴԻՄՈՒՄ ԵՄ ՊԱՀԱՆՋԵԼՈՒ ՊԷՍ» (Պարոյր Սեալ) ..... ԷԼՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
 «ՄԵՍՐՈՊԱԲՈՅՐ» (Զահրաւ) ..... ՍԱԼԲԻ ԾՐԻԳԵԱՆ
 «ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՐԳԵՐԻ ՄԷՋ» (Համօ Սահեան)..... ՍԱԼԲԻ ԾՐԻԳԵԱՆ
 «ԱՀԱՒՈՐ ԲԱՆ ՄԸ ԱՅՆՏԵՂ» (Վահան Թէքեան)..... ՍԱԼԲԻ ԾՐԻԳԵԱՆ
 «Ա.Բ.Գ.-Ի ԴԱՍԸ» (Ե. Արք. Դուրեան) ..... ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
 «ՍԵՐՄԱՆՈՂԸ» (Դանիել Վարուժան) ..... ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
 «ՄԱՅՐ ԻՄ ԱՆՈՒՇ» (Համաստեղ) ..... ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
 «ԱՂՈՒՒՍԻՆ ՔԻԹԸ» (Նշան Պէշկոթաշեան) ..... ԴԱԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ
 «ՎԱՆԵՑԻՆ» (Նշան Պէշկոթաշեան) ..... ԴԱԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ
 «ԾԱՌԱՅ ՍԻՄՈՆԸ» (Աւետիք Իսահակեան) ..... ԴԱԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ
 ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ

ԴԱԴԱՐ 10 ՎԱՅՐԿԵԱՆ

«ԳԻՇԵՐՆ Է ԼՈՒՌ» (Ռուբէն Սեալ) ..... ԷԼՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
 «ԴՈՒ ՀԵՌԱՅԱՐ» (Սիլվա Կապուտիկեան) ..... ԷԼՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
 «ՊԱՏՈՒԷՐ» (Դանիել Վարուժան) ..... ԷԼՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
 «ԱԽ ԹԱՄԱՐ» (Յովհաննէս Թումանեան) ..... ՍԱԼԲԻ ԾՐԻԳԵԱՆ
 «ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐ» (Վահան Թէքեան) ..... ՍԱԼԲԻ ԾՐԻԳԵԱՆ
 «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ» (Յովհաննէս Ծիրազ)..... ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
 «ԿԵՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԻ» (Վահան Թէքեան) ..... ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
 «ԾԱՌԵՐԸ ԵՐԵԻԱՆԻ ՄԷՋ» (Մամուլէն) ..... ԴԱԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ
 «ԻՋՄԻՐՑԻՆ» (Նշան Պէշկոթաշեան) ..... ԴԱԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ
 «ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ» (Հատուած) (Երուանդ Օտեան)..... ԴԱԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

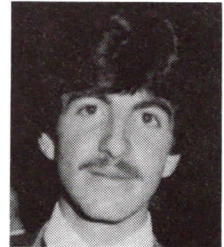
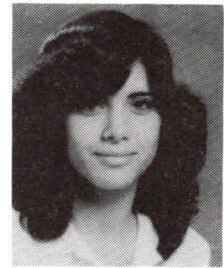

ԱՍՄՈՒՆՔՈՂՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ընորհի արտասանելու եւ ազատ արտայայտուելու իրենց բնատուր շնորհքին, ինչպէս նաեւ Պրն. Խաչիկ Արարատեանի յարատեւ ցուցմունքներուն՝ օրիորդներ Էլօ Սահակեան, Սալբի Շրիգեան եւ Յասմիկ Տէլիքմէնեան եւ պրն. Դաւիթ Ղուկասեան աշակերտական տարիներուն իսկ ցուցաբերած են բացառիկ նուիրում հայ գրականութեան հանդէպ:

Երիտասարդ գրողներու այս հոյլը մասնակցած է աշակերտական եւ գաղութային այլազան ձեռնարկներու արժանանալով հանրութեան քաջալերանքին եւ գնահատանքին:

Գրականութեան հանդէպ իրենց սէրը կ'արտայայտեն հրապարակ գալով որպէս հայ գրականութեան ջերմ երկրպագուներ:

ԷԼՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Էլօ Սահակեան ծնած է Պէյրութ, 1960-ին: Էշրէֆիէի Հայ Աւետարանական Երկրորդական վարժարանէն՝ Էլոն Լոս Անճելըս տեղափոխուած է 1977-ին, եւ ընդունուած Մետրոպէան Ազգ. վարժարան, որու ընթացքը աւարտած է 1978-ին:

1979-80 ուսումնական տարեշրջանին, պաշտօնավարած է Մետրոպէան Ազգ. վարժարանի մէջ, որպէս օգնական ուսուցչուհի:

1983-ի Յունիսին, Էլոն աւարտած է Լոս Անճելըսի Պետական Համալսարանը (Cal State L.A.), ստանալով՝ Պսակատր Գիտութեան տիտղոսը, հիւսանդապահութեան ճիւղին մէջ:

ՍԱԼԲԻ ՇՐԻԳԵԱՆ

Սալբի Շրիգեան ծնած է Սան Ֆրանսիսքո, 1964-ին: Նախնական ուսումը ստացած է Ալէք Փիլիպոս Ազգ. վարժարանի մէջ, իսկ Մետրոպէան Ազգ. վարժարան յաճախած է Երկրորդական բաժնի 9-րդ կարգէն սկսեալ: Մետրոպէանէն շրջանաւարտ՝ 1982-ին, այժմ կ'ուսանի Լոս Անճելըսի Պետական Համալսարանը (Cal State L.A.):

ՅԱՍՄԻԿ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆ

Յասմիկը ծնած է Պէյրութ, 1964-ին եւ յաճախած Աքսոր Գասարճեան Ազգ. վարժարանը: Միջնակարգ բաժնէն սկսեալ ան յաճախած է Մետրոպէան Ազգ. վարժարան, ուրտեղէն շրջանաւարտ ելած է 1982-ի Յունիսին: 1983-ի Դեկտեմբերին, Յասմիկ կ'աւարտէ Սոյլըր առեւտրական վարժարանը, նետուելու համար կեանքի գործնական աւպարէզին մէջ:

ԴԱՎԻԹ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Դաւիթ Ղուկասեան ծնած է 1965-ին, Մոնթեպելլօ, ու իր նախնական ուսումը ստացած է Մետրոպէան Ազգ. վարժարանի մէջ: Մետրոպէանէն շրջանաւարտ ելած է 1982-ին:

Այժմ ան կը հետեւի Լոս Անճելըսի Պետական Համալսարանի (Cal State L.A.) դասընթացքներուն, ծրագրելով մասնագիտանալ բնագիտութեան մէջ: Դաւիթ եղած է առաջին վարչականներէն մէկը Համազգային Մշակութային Միութեան Մոնթեպելլոյի մասնաճիւղին:

ԿՈՄԻՏԵԱՍ ՎԵՐԻՆՅԱՆ
COMITAS WARDAPET

ԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԸ, ՈՐՊԷՍ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՀՆՁՈՒՆ ՎԱԽԵՐԱԳՐԵՐ

Գրեց՝ ԱՆԳԻՆԷ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

19-րդ դարու սկիզբները, հայ ժողովուրդի պատմության նոր ժամանակաշրջան մը սկսաւ: Ազգային վերածնունդի, մտքի եւ մշակութային կեանքի վերելքի շրջան մը, հակառակ քաղաքական լարումներին եւ բարդութիւններու:

Հայ ժողովուրդի կեանքի տաժանակիր եւ աղէտալի պայմանները, ստիպել տուին ժողովուրդին ուշադրութիւնը կեդրոնացնել ազգային ինքնագիտակցութեան, ազատութեան, միութեան եւ ինքնորոշման գաղափարներուն:

Եւ ահա, 19-րդ դարու առաջին կէտերուն ուշագրաւ երեւոյթ մը կը նկատուի հայկական նոր երգերու ծնունդը՝ «քաղաքական ֆոլքլոր» անունով: Հայաստանի եւ արտասահմանի գաղթածախներուն մէջ տարածուած անհեղինակ կամ երբեմն ալ հեղինակը չիշուած, այս երգերը կառուցուածքով ժողովրդական են, սակայն ոճական բազմազանութեամբ կը տարբերին մեր գեղջկական եւ աշուղական երգերէն: Տարիներ մնացին որպէս աննշան եւ ոչ ուշադրութեան արժանի երգեր:

1850-60-ական թուականներուն ազգային զարթոնքի հետ, երգը քաղաքային կեանքի մէջ կը դառնայ կենսական անհրաժեշտութիւն, որպէս ժողովուրդը համախմբող եւ կազմակերպող ուժ:

Քաղաքային երգը, գեղջկականի եւ աշուղականի պէս ժողովուրդի կեանքի արտայայտութիւնն է, կապուած ժամանակաշրջանի ազգային հարցերու առանձնատկութիւններուն հետ: Գեղջկականը կը ցոյցնէ իր առօրեան, աշխատանքին հետ կապուած: Գեղջկականը կ'երգուի, երգը ծնող պարագաներուն, իսկ քաղաքայինը ամէն պարագաներուն, տունը, փողոցը, աշխատանքին, ուրախութիւններու եւ պտոյտներու ժամանակ: Երգը՝ քաղաքացիի կեանքին, եղած է արտայայտուելու, «փրփականտ»ի ձեւ: Այս երգերու առանձնատկութիւններէն մէկն է երաժշտական տարբեր մշակոյթներու իրացումը, որ որոշ չափով օգնեց մեր ազգային ժողովրդական մշակոյթին հարստացման: Հայ երգը երոպական մեղեդիներով հնչեցնելու մարմաջը, կարծես թուրք-պարսիկ ազդեցութիւններէն ազատուիլն էր, լայնցնելով ազ-

գային երգի շրջանակները, նաեւ համաշխարհային երաժշտական մշակոյթին հաղորդուելու եղանակ մը:

50-60-ական թուականներուն մեծ թափով զարգացան արուեստի բոլոր ճիւղերը, հակառակ Ցարական եւ Սուլթանական խիստ գրաքննութեան եւ խոչընդոտներուն: Երաժշտութեան համար կարեւոր էին բանաստեղծութեան եւ թատրոնի զարգացումը: Մ. Նալպանտեանի, Ռ. Պատկանեանի, Բաֆֆիի, Մ. Պէշկոպաշլեանի, Ղ. Ալիշանի, Գ. Դողխեանի եւ ուրիշներուն մարտական, ազատասենչ եւ ջերմ ստեղծագործութիւնները, խթանը եղան հայ երաժշտութեան զարգացման: Ֆոլքլորը հարըստացաւ հայրենասիրական երգերով, որոնք ինքնագիտակցութեան եւ թուրք բռնակալութեան դէմ պայքարող ժողովուրդին պոռթկումներն էին:

Աբովեանի ստեղծագործութեան ազդեցութեան տակ, Մ. Նալպանտեան եղաւ դրօշակակիրը աշխարհաբար լեզուին եւ ազատութեան անվախ երգիչը: Ըլլալով հրաշալի հրապարակախօս, նաեւ կրակոտ բանաստեղծ եւ երաժշտութեան սիրահար, իր մարտական բանաստեղծութիւնները շուտով վերածուեցան երգի եւ տարածուեցան ժողովուրդին մէջ: «Խտալացի Աղջկան Երգը» կարիպալտիական շարժումի հետ կապուած երգերէն, իր թարգմանութեամբ դարձաւ «Մեր Հայրենիք, թշուառ, անտէր», Հայաստանի հանրապետութեան քայլերգը: «Աղքատ Կինը» Բերանժէի բանաստեղծութիւններէն է, եղանակն ալ ֆրանսական: «Երգ Ազատութեան» եւ «Մանկութեան Օրեր» երգերու հեղինակները մինչեւ հիմա անչալտ են:

Մ. Պէշկոպաշլեան, Խտալիա ուսանելու տարիներուն մօտէն ծանօթացած է երոպական մշակոյթին ու մեծ դեր կատարած, երոպական երաժշտութեան սէրը տարածելու հալոց մէջ: Օփերաներու եղանակներու վրայ հայերէն երգեր չարմարցնելով յօրինած է հայրենասիրական, սիրային երգեր ու տարածած ընտանիքներուն մէջ: Ոմանց եղանակները յօրինած են Չուխանեանը եւ Երանեանը:

Իր արժէքաւոր երգերն են՝ «Ձէյթունի Երգը», «Առ Հայաստան», «Որ Մահկանացուն», «Մահ Քաջորդուն»:

«Եղբայր ենք մենք» երգին երաժշտութիւնը գրած է իտալացի երաժիշտ Ֆոսքինի, որ այդ շրջանին ապրած է Պոլիս եւ եղած է հայերու մօտ բարեկամ: Տարիներու ընթացքին փոխուելով, մշակուելով, փոխուած է նախնական նմոյշէն:

«Կիլիկիա»ն հայրենասիրական խորունկ զգացումներ արտայայտած է, ու դարձ մը ի վեր կը վայելէ ժողովրդականութիւն բոլոր խաւերուն մօտ, շնորհի մեղեդիի պարզութեան եւ յուզականութեան: Ֆրանսերէն «Normandie» բանաստեղծութեան բառացի թարգմանութիւնն է, յատուկ անուններու հայացման եւ բառերու փոփոխութեան տարբերութեամբ միայն: Մեղեդիները տարբեր են, խօսքը կը պատկանի Ն. Ռուսինեանի եւ եղանակը՝ Գ. Երանեանի: 1885-էն սկսեալ Կարա-Մուրզայի խմբերգային համերգներուն միշտ երգուած է որպէս Երանեանի ստեղծագործութիւն:

«Հայաստան», լայնաշունչ օփերայի արիայի բնոյթ ունի եւ վոքալ պատրաստութիւն կը պահանջէ: «Արիք Հայկազունք» նուիրուած է արեւմտահայ Սահմանադրութեան հռչակման Ա. տարեդարձին: Երանեան գիտակցելով քաղաքական զարթօնքի խնդիրները, ստեղծեց ազգային-հայրենասիրական երգեր, որոնք մինչեւ այս օրերս կ'երգուին:

«Տէր Կեցո՛» երգը երկար ժամանակ Մետրոպ Թադեւոսեանին կը վերագրուէր: Ներշնչուած է անգլիական «Տէր Կեցո՛ գԱրքայն» խօսքէն, եղանակն ալ Օզինսկիի «Փոլոնէզ»էն ձեւափոխուած ու հայացուած է:

«Ծիծեռնակ» երգի հեղինակն է Գ. Դողոխեանը եւ եղանակը առնուած է պաշկիրներու «Լաստավարներու երգ»էն:

«Ով որ քաջ է», յօրինուած է 70-ական թուականներուն վերջերը: Սուլթան Համիտ Բ. Հայաստանը թրքացնելու մոլուցքով տարուած, հայերը վտարելով, անոնց շէնքերը կը յատկացնէ Պուլկարիայէն տեղափոխուած իսլամ գաղթականներուն: Երգը այս առիթով գրուած է:

«Հայրիկ, Հայրիկ» երգը առաջին անգամ կ'երգուի 1885-ին, երբ Խրիմեան Հայրիկ Վանէն կ'աքսորուի: Ժողովուրդը ճամբու կը դնէ Հայրիկը մինչեւ նաւահանգիստ: Երբ առազաստանաւ կը բարձրանայ, Մետրոպ Զանկեան հրաման կ'առնէ ոստիկանապետէն երգելու իր նոր յօրինած երգը: Բառերը՝ Ն. Սալախեանին են:

Բաֆֆիի «Զայն տուր, ով ծովակ» երգին եղանակը առնուած է Զայքովսկիի «Եւզենի Օնեկին» օփերայէն ու հայացուած:

Կոմիտասի համար խորթ էին այս օտարամուտ երգերը, բայց կարգ մը երգեր յղկած, մշակած ու հայացուցած է, ինչպէս «Ծիծեռնակ», «Մայր Արաքսի», «Երազ», «Զայն տուր, ով ծովակ», «Հայաստան» եւ այլն:

Արեւմտահայ ժողովրդական երգերու մէջ մասնաւոր տեղ կը գրաւեն «պանդխտութեան» երգերը, ինչպէս՝ «Անտունի»ն, «Կոռունկ»ը, «Հով արեք» եւ ուրիշներ: Հայրենիքի կարօտի զգացումը կը գտնենք «Ողբ Վասպուրականի», «Վանի Կոտորածը», «Խրիմեան Հայրիկ» եւ ուրիշ երգերու մէջ:

Այս երգերու շնորհիւ հայկական մշակոյթը արգա-

սաւորուեցաւ հայրենասիրութեան վսեմ գաղափարով, որոնք բերնէ բերան տարածուելով, դարձ մը ի վեր տակահին ոգեւորութեամբ կ'երգուին մեր ժողովուրդին կողմէ: Ասոնց միջոցաւ մեզի հասած են այդ դարաշրջանի տրամադրութիւնները, ժողովուրդի բնատրութիւնը, սովորութիւնները եւ բարբառը:

19-20-րդ դարերու հայ քաղաքային երգը իր ընդունելի յատկանիշներով, անկասկած, արժանի տեղը ունի ազգային ժողովրդական երաժշտութեան մշակոյթին մէջ:

Սեպտ. 25, 1988

ԱՆԳԻՆԷ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԱՆԳԻՆԷ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

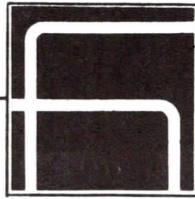
Անգինէ Մուրատեան վկայուած է Երուսաղէմի երաժշտանոցէն, դաշնակի եւ երգի դասընթացքներուն մէջ: Ծանօթ է կրթաթոշակներ Լոնտոնի «Royal Academy» եւ Հոնոլի «Santa Cecilia» երաժշտանոցներէն:

Հրապարակային ելոյթներ եւ երգահանդէսներ ունեցած է Միջին Արեւելքի շատ մը քաղաքներու մէջ: Ամերիկա հաստատուելէ ետք, օփերայի եւ բեմադրութեան մասնագիտական դասընթացքներու հետեւած է, եւ որպէս Dramatic Soprano գլխաւոր դերերով ելոյթներ ունեցած է Վէրտիի եւ Փուչչինիի օփերաներուն մէջ:

Cal State University-ի մէջ հետեւած է մանուկներու երաժշտական կրթութեան եւ վկայուած՝ որպէս ղեկավար մանկավարժ:

Տասը տարիէ ի վեր երաժշտութեան եւ հայերէն լեզուի ուսուցչուհի է Ռոզ եւ Ալէք Փիլիպոս Ազգ. վարժարանէն ներս:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20, 1988

ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄԸ 8-ԻՆ

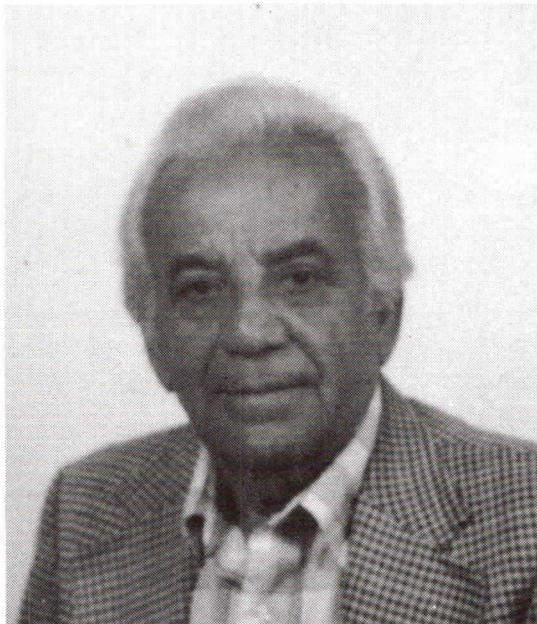
«ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԵՐԸ»

Γήσασηου՝ ԲԻԻԶԱՆԴԻ ԿՈՃԱՄԱՆԵԱՆ

— ԼՈՒՍԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ —

«ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ» ՍՐԱՀ

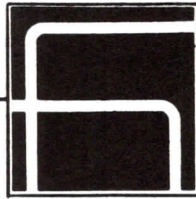
1615 N. ALEXANDRIA AVENUE, HOLLYWOOD

Բիզանդ Կոճամանեան ծնած է Տրապիզոն: Մեծ Եղեռնի օրերուն անցած է Յունաստան, որբերուն հետ:

1927-ին, գաղթած է Գահիրէ, ուր ստացած է իր նկարչական ուսումը: 1930-ին աւարտած է Հռոմի Գեղագիտական Կաճառի քառամեայ դասընթացքը:

Կոճամանեան իր կեանքին մեծ մասը ապրած է Եգիպտոս. իր գոյներուն ոճը կրած է եգիպտական եւ հայկական ազդեցութիւն: Կոճամանեանի պատաստները հայկական գրեթէ բոլոր պատկերասրահներուն մէջ տեղ գտած են, ինչպէս նաեւ զանազան օտար սրահներէ ներս:

ԿԻՐԱԿԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 28, 1983

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 8-ԻՆ

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ ՄԱՍՆԱԺԻՒՂԻ «ԱՆԻ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻ ԵԼՈՅԹԸ

Ղեկավարներ՝
ԵՂԻԱ ՀԱՇՕԼԵԱՆ — ՍԻԻԶԻ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ-ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

Նուագախումբի Ղեկավար
ՇՈՂԻԿ ԶՈՐՊԱԾԵԱՆ

Տարագներու Յղացում
ԺԷՅՆ ՀԱՇՕԼԵԱՆ

«ՍՔԱԹԻՇ ՌԱՅԹ» ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ
4357 WILSHIRE BOULEVARD, LOS ANGELES

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Ա. ՄԱՍ

ՈՂՋՈՑՆԻ ՊԱՐ ..... Ա. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՍԱՐԳԱՐԱՊԱՏ ..... ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԷՆԶԷԼԻ ..... Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ
ՇԱԼԱԽՕ ..... ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Մենակատարներ՝

Սեդա Ազիզեան — Ծանթ Ասատուրեան
ՀՈՎԸ ..... Ա. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՔԱՄԱՆԶԱ ..... ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

Մենակատար՝

Սիլվիա Բարսեղեան-Դարբինեան
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՐ ..... ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Մենակատար՝

Քարթին Նալպանտեան
ՆՈՒԱԳ ..... ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ
ՀՈՎԻԻՆ ԵՐԱԶԸ ..... ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Մենակատարներ՝

Մերի Մարտիրոսեան — Մարգար Մարտիրոսեան
Մանորա Թիֆէնքեան

ԿԱՏԱԿ ՊԱՐ (Հողաթափները) ..... Խ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
Մենակատարներ՝

Քարթին Նալպանտեան — Եղիա Հաշոլեան

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՐ ..... Տ. ՄԱՅԸՐԶ
ՆՈՒԱԳ ..... ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ
ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՊԱՐ ..... ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ

ԴԱԴԱՐ - 15 վայրկեան -

Բ. ՄԱՍ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՐ ..... ՌԱՀՊԱՆԻ
ՄՃՈՒԱԶ ..... Զ. ՆԱՍԻԺ
ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՏԷՊՔԻ ..... ՌԱՀՊԱՆԻ
ՆՈՒԱԳ ..... ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ
ԼԵՐԱՆ ԱՂԶԻԿ ..... Խ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
ՆԱԻՍԱՐԴԵԱՆ ՊԱՐ ..... Ս. ԷՍՄԵՐԵԱՆ
ՆԱԶ ՊԱՐ ..... Ա. ՀԷՔԻՄԵԱՆ
ՆՈՒԱԳ ..... ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ
ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՊԱՐ ..... ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Մենակատարներ՝

Մարալ Անճեմեան — Պերն Ալեքսանեան

Պրուա Մըրքըր

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԵՂՆԻԿ ..... Ա. ՀԷՔԻՄԵԱՆ
Մենակատար՝

Սիլվիա Բարսեղեան-Դարբինեան
ՍԱՍՆԱՅ ՊԱՐԵՐ ..... ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

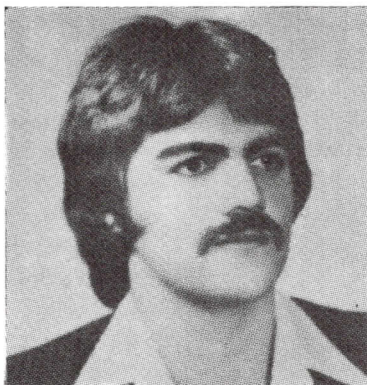

ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

Համազգայինի «Անի» պարախումբը հիմնում է 1974-ի Մաչիսին, պարուսույցներ Սիզի Բարսեղեան-Դարբինեանի և Եղիա Հաշոյեանի ղեկավարութեան տակ:

80 պարողներով կեանքի կոչում «Անի» պարախումբը, շուտով համբաւի տիրացաւ իր գերազանցօրէն կատարում տոհմիկ պարերով: Իր ծնունդէն ադին, պարախումբը բազմաթիւ ելոյթներ ունեցած է Քալիֆորնիոյ զանազան շրջաններուն մէջ և հեռատեսիլէն:

ԵՂԻԱ ՀԱՇՕԻԵԱՆ

Եղիա Հաշոյեան ծնած է Պէլրութ: Իր պատանութիւնն ու երիտասարդութիւնը եղած են հարուստ գեղարուեստական կրթութեամբ և մասնակցութեամբ զանազան պարային թատերախաղերու, փառատօներու:

1968-ին մասնակցած է Պէլրութի Համազգային Մշակութային Ընկերակցութեան պարախումբին և մասնակցած Կիպրոսի և Լիբանանի պարախումբերու ելոյթներուն. հետեւած է Բաֆիք Ղարզալի և Անի Տապալի դասական և արդիական պալէին: Յետագային մասնակցած է լիբանանեան լատագոյն պալէի խումբին «Քարաքալլա»ի, իրրեւ մենակատար, որ ելոյթ ունեցած է նաեւ Հայաստանի և Խորհրդային Միութեան զանազան հանրապետութեանց մէջ:

ՊԱՐՈՂՆԵՐ

ԱՂԶԻԿՆԵՐ

- Մ. Աճէմեան
- Ա. Աւանէս
- Ա. Ազիզեան
- Ս. Ազիզեան
- Ս. Ազիզեան
- Ի. Տիմիթրալ-Մըրքըր
- Վ. Կարսիա
- Ճ. Հաշոյեան
- Ճ. Խորտատեան
- Ա. Կիրեղեան
- Մ. Մարտիրոսեան
- Ք. Նալպանտեան
- Ս. Սարեան
- Ա. Սարգիսեան
- Ս. Թիւֆէնքեան
- Լ. Եախաման

ՏՂԱՔ

- Պ. Ալեքսանեան
- Ս. Ասատուրեան
- Ս. Ասատուրեան
- Ս. Պալեան
- Ռ. Ղազարեան
- Ա. Հայրապետեան
- Ա. Հէօեան
- Մ. Խորտատեան
- Պ. Մըրքըր
- Մ. Մարտիրոսեան
- Ժ. Սարգիսեան
- Վ. Չոպանեան

ՍԻԻԶԻ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ-ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

Սիզի Բարսեղեան-Դարբինեան ունեցած է երկարամեայ և աշխատասեր տեսակի գեղարուեստական կրթութիւն: Հետեւած է աշխարհահռչակ ուսուցիչներ՝ Տապալի, Տամասիսի և Փոլատեանի պալէի դասընթացներուն: Համազգայինի Պէլրութի պարախումբին մասնակցած է իրրեւ մենակատարունի: Իր մասնակցութիւնը բերած է նաեւ Կիպրոսի և Պաղտատի մէջ եղած ելոյթներուն: Իրրեւ պարուսույց ղեկավարած է Պաղտատի Հայ Երկսեռ Երիտասարդաց Միութեան պարախումբը:

Գրեց՝ ՌԻԹԱ ՈՐԲԵՐԵԱՆ

Ծամբորդություն մը դէպի անցեալ՝ միշտ ուխտագնացութիւն է:

Սուրբեր եւ սուրբ վայրեր այցելել՝ ուխտագնացութիւն է:

Ես որոշած եմ ուխտի երթալ «Թարգմանչաց» գիւղը, այցելելու մեր սուրբերը:

«Թարգմանչաց» գիւղը կը գտնուի ասկէ մօտ հազար հինգ հարիւր տարի հեռաւորութեան վրայ:

Ծամբաս պիտի անցնի ովկիանոսներէ, ծովերէ, արիւնտ գետերէ եւ անապատներէ, ջրառատ եւ կանաչազարդ վայրերէ, լեռնային ճանապարհներէ, քարքարոտ կածաններէ, հասնելու համար Արարատեան Դաշտ:

Ծամբաս պիտի անցնի պատմութեան ընթացքին կերտուած «հայրենիքներէ», հասնելու համար իրաւ հայրենիք, անցնելով Կիլիկիայէն եւ շեղում մը ընելով՝ նաեւ Արեւելահայաստանէն:

Պիտի հանդիպիմ կրտսեր սուրբերէն մինչեւ երեց սուրբերուն, յանգելու համար մեծագոյններուն, որոնք կ'ապրին «Թարգմանչաց» գիւղին մէջ:

Ինծի ողջերթ մաղթելու եկած է ազգս ամբողջ: Ես, սպիտակ երկար պարեգօտ մը հագած եւ բոպիկ ոտքերով, կը սկսիմ ուղեւորութիւնս:

Ծամբուս երկու կողմերէն, արեւելքէն եւ արեւմուտքէն ձեռքեր կը շարժին, ծաղիկներ եւ նուէրներ կ'անձրենեն, հարցումներ կու գան, զորս պէտք է տանիմ հասցնեմ «Թարգմանչաց» գիւղ:

Ովկիանոսն ու ծովերը կ'անցնիմ արագ: Ամայութիւն է: Արեւելքի անապատին մէջ սակայն եւ արիւնտ գետի մը ափերուն, կը սկսիմ դարձեալ տեսնել դէմքերը, թւերը եւ իրանները այն կրտսեր սուրբերուն, որոնց աչքերը կը նային ինծի, սակայն բերանները կը մնան անշարժ: Իրենք ըրած են այս ճամբորդութիւնը ինձմէ առաջ եւ կարծէք ինծի երանի կու տան: Կամ արդեօք պատգամ մը մեծ սուրբերուն...թէ՛ անէ՞ծք...դժուար է հասկնալ սառած աչքերու արտայայտութիւնը:

Կը հասնիմ ջրառատ, կանաչազարդ, բայց աւերակ երկիր մը, ուր բուեր կը վայեն եւ ուր քար քարի վրայ չեն տեսներ: Սրբատաշ քարեր, որոնք փռուած են գետին, փոխանակ իրարու վրայ շարուած ըլլալու: Հոս մարդիկ չկան, այլ՝ ուրուականներ միայն: Ուրուականներ՝ եւ խորքի երածշտութիւն: Քիչ մը առաջ, արեւելքէն ալ լսեցի երածըշտութիւն մը, որ գոռում-գոչում էր, յեղափոխութեան հրաւեր: Բայց երածշտութիւնը որ հիմա, հոս, կը լսէի, տարբեր էր. գեղեցիկ համանուագ մը սրբազան ողբերու եւ շարական-մեղեդիներու: Պահ մը վերացայ համանուագի գեղեցկութենէն: Բայց...պէտք էր շարունակել ճամբան:

Կ'ուղղուիմ քիչ մը դէպի հիւսիս-արեւմուտք: Հոս ալ ամայութիւն է եւ ուրուականներ, շուքերու պէս պատերուն փակած, կը փսփսան իրարու: Ինծի այնպէս կը թուի, թէ արաբերէն կը խօսին: Հոս ալ կը հանդիպիմ սուրբերու, որոնք քիչ մը աւելի մեծ են, յաղթահասակ: Կը հարցնեմ անոնց «Թարգմանչաց» գիւղի ուղղութիւնը եւ անոնք ցոյց կու տան:

Կը քալեմ բաւական երկար: Կ'անցնիմ գիւղերէ, քաղաքներէ: Մարդիկ, բազմութիւն կը տեսնեմ: Աղմուկ կը

լսեմ: Կը փորձեմ ունկնդրել: Լեզուս, տարբեր տարազներ հագած կը ներկայանայ ինձի: Կիսով կը հասկնամ ինձի ըստածները: Յիսուն տարբեր լեզուներ կը լսեմ, աւելի ճիշդ՝ նոյն լեզուին տարբերակները: Կը մօտենամ եկեղեցականի մը, որուն լեզուն, վստահ եմ, պիտի հասկնամ: Ես անոր կը հարցնեմ, թէ արդեօ՞ք ճիշդ ուղղութեան վրայ կը գտնուիմ: Կը պատասխանէ ինձի գրաբարով:

Սուրբերը, զորս կը տեսնեմ հոս-հոն, հետզհետէ աւելի կը մեծնան, կը դառնան աւելի պատկառելի, նուազ մատչելի: Սպիտակ մօրուքով եւ սպիտակ երկար մազերով, անոնք կը թուին առասպելական էակներ ըլլալ: Կը սկսիմ վախնալ: Արդեօք, որքա՞ն աւելի հսկայ եւ պատկառելի պիտի ըլլան «Թարգմանչաց» գիւղի սուրբերը, որոնց այցելելու յստակ դիտաւորութեամբ ելած եմ ճամբայ:

Քիչ մնաց հասնելու: Կարճ տարածութիւն մը զիս կը բաժնէ գիւղէն: Արդէն մութ է: Մանրամասնութիւններ չեմ տեսներ: Ինչպէ՞ս պիտի գտնեմ սուրբերը: Որո՞ւն հարցնեմ:

Բայց ահա հրաշքով լուսաւոր հսկայ լապտեր մը կ'իջնէ երկնքէն եւ կ'անշարժանայ: Հիմա վստահ եմ, հոն են սուրբերը, այդ լոյսին տակ: Կը յառաջանամ վանք մը տեսնելու յոյսով: Սակայն ինչ որ կը տեսնեմ՝ բացատ մըն է, որ շրջանակի կեցած են Մեծ Սուրբերը՝ Մեսրոպ, Սահակ, Եղիշէ, Եզնիկ եւ Փարպեցի: Արքայավայել վեհութիւն մը ունէին անոնց տխուր աչքերը: Մոռցուած, անտեսուած ըլլալու դառնութիւն մը կ'արտայայտէր անոնց հպարտ կեցուածքը: Բայց ակնյայտ էր, որ ինձի կը սպասէին:

— Ինչո՞ւ տխուր էք, — հարցուցի:

Բոլորին փոխարէն, Սահակ Պարթեւ պատասխանեց:

— Տխուր եմք, որովհետեւ կը վախնանք որ օր մը բոլորովին պիտի մոռցուինք: Ամէն Հոկտեմբերին, կը սպասենք, որ խումբ-խումբ երիտասարդներ մեզի այցելեն, որպէսզի ճանչնան մեզ եւ մեր գործը, ո՛չ միայն մեր անունը: Բայց բոլորովին յուսահատ չենք: Դարերէ ի վեր կը սպասենք այն երջանիկ օրուան: Եւ եթէ պէտք ըլլայ, դարեր եւս պիտի սպասենք: Այն ատեն պիտի փարատի մեր տխրութիւնը եւ մեր արձաններն ու պատկերները շունչ եւ կերպարանք պիտի ստանան: Ու մենք պիտի ձգենք այս գիւղը եւ պիտի շրջիմք երկրէ-երկիր, ողջագորտելու համար մեր ազգի բոլոր զաւակներուն հետ: Վերադարձիդ, տո՛ւր իրենց այս պատգամը եւ ըսէ՛ իրենց, որ եթէ մոռնան «Թարգմանչաց» գիւղը եւ անոր բնակիչները, պիտի դատապարտուին մոռացութեան, կորուստի եւ անէութեան: Թող յիշեն մեզ ամէն օր եւ այցի գան մեզի ամէն Հոկտեմբերի սկիզբը: Մեր օրհնութիւնը՝ բոլորիդ:

Գլուխս տարի դէպի ետեւ մէկ առ մէկ դիտելու համար յաղթահասակ սուրբերուն դէմքերը: Հիմա թեթեւ ժպիտ մը կար անոնց աչքերուն մէջ, բայց տակաւին կանգնած էին անշարժ՝ արձաններու նման: Յոյսը տխրութիւնը փոխած էր ժպիտի:

Աչքերս փակեցի գոհունակութեամբ եւ երբ բացի զանոնք, չբացած էին ե՛ւ լապտերը, ե՛ւ սուրբերը: Արեւը ծագած էր եւ ուխտագնացութիւնս՝ վերջացած:

ՌԻԹԱ ՈՐԲԵՐԵԱՆ

Ռիթա Որբերեան ծնած է Հալէպ, Սուրիա: Յաճախած է Հալէպի Ազգ. Հայկազեան նախակրթարանը, ապա շրջանաւարտ ելած է Քարէն Եփփէ ճեմարանէն, միաժամանակ ստանալով ֆրանսական Պաքալորէան:

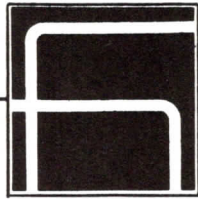
1964-ին կը փոխադրուի Պէյրութ: Կը հետեւի Պէյրութի Սէն Ժոզէֆ համալսարանի Հայագիտական Ամպիոնի դասընթացքներուն, եւ կ'աւարտէ մասնաւոր յիշատակութեամբ:

«Բագին» գրական ամսագրի մէջ իր առաջին քայլերը կը քաջալերուին Կարօ Սասունիի կողմէ: Իսկ 1970-1974, կը վարէ Պէյրութի «Ազդակ» օրաթերթի «Կին եւ Տուն» շաբաթական էջի խմբագրութիւնը:

1976-ի կիսուն, կը հաստատուի Լոս Անճելըս, Քալիֆորնիա, Սրբոց Նահատակաց Ֆերահեան Երկրդ. Վարժարանի հրաւերով, որ կը պաշտօնավարէ մինչեւ 1980:

Այժմ ուսանող է Քալիֆորնիոյ Համալսարանին մէջ (UCLA), որ թեկնածու է Հայ Գրականութեան Մագիստրոսի (M.A.) տիտղոսին:

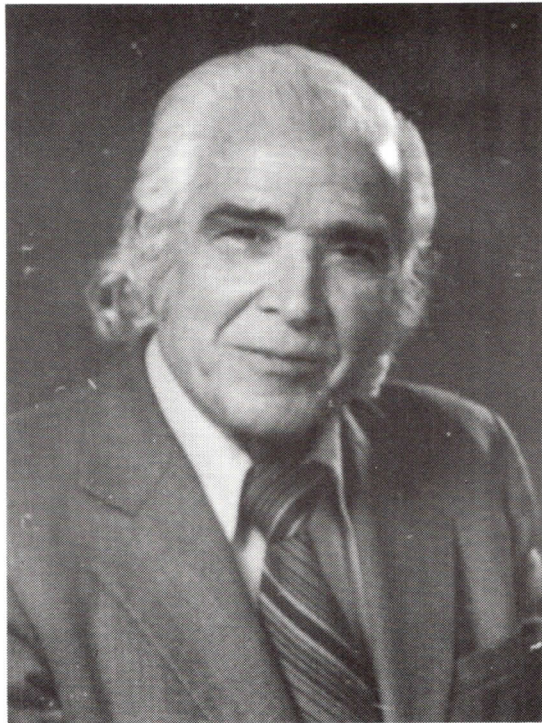
Պարբերաբար կ'աշխատակցի Լոս Անճելըսի «Ասպարէզ»-ին եւ Պոսթընի «Հայրենիք»-ին:

«ԳՈՂԹԱՆ ԵՐԳԵՐ՝ ԱՆԳԻՐ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆԸ»

Γήσασηου՝ ԶԱՐԵՀ ԶԱՐԳՈՒՆ

«ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ» ՍՐԱՀ
5300 WHITE OAK BOULEVARD, ENCINO

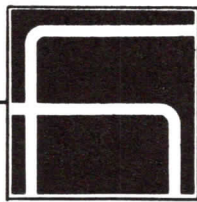

Զարեհ Զարգուն ծնած է 1913-ին, Տեղորեոլ, ուսանած է Եգիպտոսի Գալուստեան եւ Պէրպէրեան վարժարաններուն մէջ ապա աւարտած է Անթիլիասի Դպրեվանքը, որմէ վերջ պաշտօնավարած է Ալեքսանտրէթի Ազգ. Վարժարանին մէջ: 1939-ին կը հաստատուի Պէյրութ եւ կը մտնէ «Ազդակ» օրաթերթի եւ ապա «Ազդակ Ծաբաթօրեակ»ի խմբագրութեան մէջ. 1946-1948 աճ վարած է «Ազդարար» շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը: 1948-1955, կը պաշտօնավարէ Պորճ Համուտի Քառասնից Մանկանց Ազգային Վարժարանին մէջ, իբրեւ փոխ-տնօրէն եւ պատասխանատու ուսուցիչ հայերէն լեզուի եւ հայոց պատմութեան:

1955-ին աճ կու գայ Մ. Նահանգներ: 1956-1957 կը վարէ Հ.Օ.Մ.-ի քարտուղարգործիչի պաշտօնը, Պոսթընի մէջ: 1958-ին կը հաստատուի Լոս Անճելըս, ուր 1960-1968 մաս կը կազմէ Հ.Յ.Դ. Քալիֆորնիոյ Կեդր. Կոմիտէին, վարելով վարիչ-քարտուղարի պաշտօնը: Իսկ 1968-էն մինչեւ հիմա, կը վարէ Ֆերահեան Երկրք. Վարժարանի հայերէնի, հայ գրականութեան ու պատմութեան դաստիարակ-ուսուցիչի պաշտօնը:

Իր դաստիարակչական եւ հանրային երկարատեւ ծառայութեան համար, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ պարգևատրուած է Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով:

ՏԱԿԱԻ՛Ն

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ

ԺԱԳ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ «ԿՈՒՆԿԸ ԿԸ ԿԱՆՉԷ»

(ԹԱՏԻՐԳՈՒԹԻՒՆ)

Կոունկը կը
կանչէ

Ժագ Յակոբեան ծնած է Երուսաղէմ: Յաճախած է «Գայրուտեան» Ազգ. վարժարանը եւ «Պէրպէրեան» գոլէճը, ապա Խորունֆիշ ֆրանսական գոլէճը, Գահիրէի մէջ: Վկայուած է դեղագործ, Գահիրէի դեղագործական համալսարանէն, 1942-ին: 1956-ին, կ'անցնի Պէյրութ, ուր ուսուցչական պաշտօն կը վարէ մինչեւ 1965: Հոնկէ կրկին կը գաղթէ Աւստրալիա, յետոյ՝ Ամերիկա, 1967-ին:

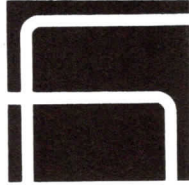
Սկսած է գրել նախ ֆրանսերէն լեզուով: 1938-ին, լոյս կը տեսնէ իր անդրանիկ քերթողագիրքը՝ «Գաղտնի ժամբան», որ կ'արժանանայ քննադատ Նիկոլ Աղբալեանի բարձր գնահատանքին: Անոր կը հետեւին ուրիշ հատորներ:

Ժագ Յակոբեան հոգեւոր վերածնունդ մը կ'ունենայ 1948-ին:

«Կոունկը կը կանչէ»ն գրուած է 1954-ին եւ հրատարակուած՝ Պէյրութ, «Ակօս» ամսագրին մէջ, 1956-ին:

«Կոունկը կը կանչէ»ն ափիւրբահայ կեանքէ սոնուած հաշաշունչ թատրերգութիւնը առաջին անգամ ներկայացուած է Պէյրութի մէջ, 1977-ին, Համազգայինի «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբին կողմէ, բեմադրութեամբ հանրածանօթ բեմադրիչ՝ Ժորժ Սարգիսեանի:

Լոս Անճելըսի մէջ բնակութիւն հաստատած խումբ մը պետական վարժարաններու դաստիարակներու աջակցութեամբ, մասնաւոր կրթական թղթածրարներ կը պատրաստուին հայ մշակոյթն ու հայկական մշակութային նուաճումները ներկայացնելու պետական վարժարաններէն ներս: Թղթածրարներուն մաս պիտի կազմեն նաեւ լուսապատկերներ եւ ձայներիզներ:

Համազգայինի Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութիւնը
շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն,
որոնք Մշակոյթի Ամսուան ձեռնարկները
յաջողութեամբ իրագործելու համար, նիւթապէս օժանդակեցին:

Հ.Յ.Դ. «ԴՐՕ» ԿՈՄԻՏԷ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Հայց. Առաք. Ս. Խաչ Մայր Տաճարի Հոգաբարձութիւն

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐԹՐՐ ԱԳԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Հայկարամ Առաքելեան

Տոքթ. Աշխէն Քէշիշեան

«Համազգային»ի Հովիտի Մասնաճիւղի Վարչականներ

Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմի Ազգային Վարչութիւն

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Պետրոս Ալահայտոյեան

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. Վարդգէս Ալահայտոյեան

Այգի Ընկերակցութիւն

Տոքթ. ԵՒ ՏԻԿԻՆ Ծէք Ապտիւլեան

Տոքթ. ԵՒ ՏԻԿԻՆ Միսաք Ապտիւլեան

«Ապրիլ» Գրատուն
Տէր եւ Տիկին Հրայր Աւետեան
Բագրատունիներ
Տէր եւ Տիկին Միրիկ Բոխանեան
Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Գազազեան
Տոքթ. եւ Տիկին Հրայր Գապազեան
Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Գասապեան
Տէր եւ Տիկին Վիգէն Գասապեան
Տէր եւ Տիկին Ռուբիկ Գիրջեան
Տէր եւ Տիկին Վարուժան Գունտազճեան
Տէր եւ Տիկին Հայկ Գոփուշեան
Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Մանճիկեան
Տէր եւ Տիկին Երուանդ Միքայէլեան
Տէր եւ Տիկին Եղուարդ Մկրտիչեան
Տէր եւ Տիկին Նորայր Մշիկեան
Պրն. Յարութին Զաքրեան
Պրն. Յարութին Պարսամեան
Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պողարեան
Տէր եւ Տիկին Բաբգէն Սասունի
Սուրի Ընկերակցութիւն
Տոքթ. եւ Տիկին Յակոբ Տէր Մկրտիչեան
Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Տէր Մկրտիչեան
Տէր եւ Տիկին Ծանի Տէրտէրեան
Տէր եւ Տիկին Վարուժան Տէրտէրեան
Տոքթ. եւ Տիկին Օճնիկ Քէշիշեան
Օճնեան եւ Քէօսեան

■
Աղանի, Սոֆիա եւ Արա Աճիւնեան
Տէր եւ Տիկին Նորայր Աւագեան
Պրն. Մարկոս Գոթոյեան
Օր. Էլիզ Եագուպեան
Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Ինճէճիքեան
Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ինճէճիքեան
Տէր եւ Տիկին Զաւէն Խտրշեան
Օր. Այտա Մաթոսեան
Պրն. Ստեփան Մեհթէրեան
Տէր եւ Տիկ. Բիզանդ Մէլմարեան
Տէր եւ Տիկին Վաղինակ Մնացակաճեան
Տիկին Արմինէ Ուզունեան
Տոքթ. եւ Տիկին Յակոբ Տիգրանեան
Տիկին Մարի Օհաննէսեան

**ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԱՄՍՈՒԱՅ
ՋԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ՅԱՆՋՆԱԽՈՒՄԲ**

**ՏՈՔԹ. ՕՆՆԻԿ ՔԷՇԻՇԵԱՆ
ՀԱՄԱԴՐՈՂ**

**ԾՈՐԾ ԱԲԷԼԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂՈՒԻՆԵԱՆ
ԱՆԱՀԻՏ ԱՃՈՒՆԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ
ԾԱՂԻԿ ԳԻՒՐԾԵԱՆ
ՎԱՐԴԻ ԵԱՂԼԵԱՆ
ՆԱԶԱՐԷԹ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՀԱԳՆ ՍԱՎՈՒԼԵԱՆ
ԺՈՌԱ ՍԱՐԵԱՆ**

**ԷԳՈՒԱՐԴ ՕՐԳՈՒԽԱՆԵԱՆ
POSTER-Ի ՅՂԱՑՈՒՄ**

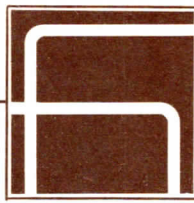
**ԳՐՔՈՅԿԻ ՅՂԱՑՈՒՄ
ՏՈՔԹ. ՕՆՆԻԿ ՔԷՇԻՇԵԱՆ**

**ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՍԱԽՈՐՈՒՄ
ՌՈՒԲԻՆԱ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ
ՍԱԼԲԻ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ
ՊԱՐԳԵՒ ՇԻՐԻՆԵԱՆ
«ԱՊՐԻԼ» ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ**

ABRIL PRINTING COMPANY
5450 Santa Monica Boulevard
Los Angeles, California 90029
Phone: (213) 467-9483

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Կիրակի, Հոկտեմբեր 2, 1988
«ՏՈՒՆ ՓԵՍԱՑ» — ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ
«ՊԱՐՈՆԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ
Կլեմտէյլ Գոլեճ — Կլեմտէյլ

Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 6, 1988
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ — ՏՈՔԹ. ԱԻԵՏԻՍ ՍԱՆՃԵԱՆ
Իրանահայ Միություն Արաբ — Կլեմտէյլ

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 7, 1988
ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԾԱՇԿԵՐՈՅԹ Ի՞ ՊԱՏԻ ԽԱՉԻԿ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆԻ
Կարապետեան Արաբ — Հոլիվուս

Կիրակի, Հոկտեմբեր 9, 1988
ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐՈՒԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
Ուիլլըր Իպէլ Թատերասրահ — Լոս Անճէլըս

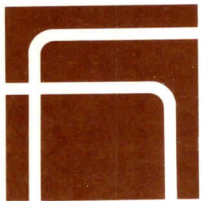
Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 13, 1988
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ — ՊՐՆ. ՎԱՀԷ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Մոնթէպէլլոյի Հայ Կեդրոն — Մոնթէպէլլո

Կիրակի, Հոկտեմբեր 16, 1988
ԱՍՄՈՒՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ
Աւետիսեան Արաբ — Հոլիս

Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 20, 1988
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ — ՊՐՆ. ԲԻԻՋԱՆԳ ԿՈՃԱՄԱՆԵԱՆ
Կարապետեան Արաբ — Հոլիվուս

Կիրակի, Հոկտեմբեր 23, 1988
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «ԱՆԻ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻ ԵԼՈՅԹ
Սքաթիշ Ռայթ Արաբ — Լոս Անճէլըս

Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 27, 1988
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ — ՊՐՆ. ԶԱՐԵՀ ԶԱՐԳՈՒՆ
Աւետիսեան Արաբ — Հոլիս

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
HAMAZKAYIN INC. ARMENIAN CULTURAL ASSOCIATION

108½ NORTH BRAND BOULEVARD, GLENDALE, CALIFORNIA 91203